

SLOVENSKI JADRAN

LET 11., ŠTEV. 15

Koper, petek 10. aprila 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

PRED VOLITVAMI V SOCIALISTIČNO ZVEZO

V soboto je bil v Kopru okrajni zbor Socialistične zveze delovnega ljudstva, katerega se je udeležil kot gost tudi predstavnik komandanta Vojške uprave JLA podpolkovnik Sužnjevič. Predsednik Socialistične zveze za koprski okraj Julij Beltram je podal obširen referat o zunanjem političnem položaju in o novih načinah članov SZDL.

Uvodoma je tov. Beltram poudaril velike uspehe, ki so jih dosegli osnovne organizacije SZDL v zadnjih štirih mesecih pri pripravah za upravne volitve ter za volitve delegatov za kongresa SZDL Jugoslavije in Slovenije. V zvezi s tem je dejal, da so osnovne organizacije poslale številne resolucije, v katerih je bila predvsem izražena želja o preimenovanju SIAU v SZDL ter želja po spremembah načrta dela organizacije in poglobitve njenih nalog. Ko je govoril o nalogah članov v borbi za pridobivanje množic in za javno mnenje, je opozoril na informbirojstvo in vatikansko reakcijo, ki sledujeta iste cilje in se poslužuje istih sredstev. Proti temu se bo treba boriti z nadaljnjem razvijanjem demokracije in proizvajalnih sil.

Gleda živiljenjskega standarda v koprskem okraju je dejal, da višina plač odgovarja našim gospodarskim možnostim. Za nadaljnje zvišanje živiljenjske ravni pa bo potrebno predvsem večati proizvodnjo in učinkovitost dela.

Nadalje je omenil težave, ki so nastale v zvezi z obširnim programom letosnjih investicijskih del. Podjetjem primanjkuje delovna sila, zlasti pri gradbenih in kanalizacijskih delih. Delavci se branijo hoditi na delo na gradbišča, ki so oddaljena približno 4 do 5 km od njihovega stalnega prebivališča. Pri tem je navedel primer delavcev v Italiji, ki morajo potovati celo po 1000 km daleč v sestavo samo da dobe delo. Omenil je tudi, da je pri nekaterih osebah v koprskem okraju še vedno razvita korupcija in da nekateri na račun podpor CLN iz Trsta žive dobro tudi brez dela.

Ob zaključku je govoril tudi o političnem položaju v svetu in dejal, da postavlja italijanski tisk in vlada vprašanje Trsta kot živiljenjsko vprašanje italijanskega delavstva, ker hočeta s tem zakriti svoje notranje stanje in svojo nedemokratično notranjo politiko. Znosnega ozračja pri reševanju tržaškega vprašanja ne bo mogoče dobiti, dokler bo v Trstu ireminentistično gnezdo CLN in Lege nazionale in dokler bodo v Trstu vodili razne predstavnika telesa za istrska mesta. Izhodišče tega vprašanja mora biti, da ima Jugoslavija do Trsta vsaj toliko pravice kot Italija.

V diskusiji so delegati obravnavali predvsem nove naloge organizacije in kritizirali nekatere dosedanje pomajkljivosti. Poudarili so, da bo treba na prihodnjih volitvah izbrati odbornike, ki bodo znali samostojno voditi organizacije in da ne bodo za vsako stvar čakali direktiv od zgoraj. Osnovne organizacije bodo morale v bodočem predvsem gledati na vzgojo članstva, zadeve glede oblasti pa prepustiti zborom volvcev. Posebna naloga SZDL je utrjevati svobočno človeka v socialistični družbi. Tiste, ki ne delajo prav, je treba pa-

A. P. - Ogarev

Istrska romlad

Ob morju, v dolinah, na hribih
so češnje zacevle —
vse bele,
vse bele ...

In tam med pšenico zeleno
kot lica dekletu
nalakho so breskve —
zardele ...

So lastavke prve se davi
sem pripodile,
med cvetje so v letu ljubavnem —
se izgubile ...

Iz zemlje v vrstah zelenih
krompir je priklli.
Zdaj čaka, da dež bo izsušeno —
zemljo zalil ...

Na polju, med trtami delajo
pridni istrski kmetje
in zanje je vse to dišeče —
belo češnjevo cvetje ...

NOVOSTI V RUSKI POLITIKI

Ves svet se danes sprašuje, kaj posmenijo najnovejši ukrepi ruske politike. To vprašanje se postavlja predvsem zaradi tega, ker ves svet ve, da je bila Rusija glavni vzpodbudnik hladne vojne in izvajalec stalne agresorske politike od konca druge svetovne vojne do danes. Zaradi ruske politike so se začeli takoj po koncu vojne majstati pogoji za učvrstitev miru, zaradi nje je prišlo tudi do vojne na Koreji. Do Stalinove smrti je izkonistila Rusija vsako priliko, da se še bolj zaostri napetost v svetu.

Po Stalinovi smrti so se takoj pojavili znaki, da ima novo vodstvo v ZSSR namen spremeniti dosedanje sistem zunanje politike. Ti znaki so bili v začetku dokaj megleni, iz dneva v dan pa so se konkretnizirali. Zarcelo se je s tem, da je Severna Koreja predlagala obnovitev pogajanj v Pan-Mun-Jonu, da je komandant russkih čet v Nemčiji izjavil, da ruske enote ne bodo več nadzorovale zračni hodnik med conami, zasedenimi po Anglezih, Amerikancih in Rusih in da se je rusko vojaško vodstvo v Nemčiji prvič strinjalo tem, da poslje svoje zastopnike na letalsko konferenco z Amerikanci in Anglezji v Berlin. Spotoma se je spremembu ruske politike pokazala v Koreji, kjer so Kitajci in Severnokorejci brez obotavljanja sprejeli predlog in proceduro za vrnitev vojaških ujetnikov, v tem, da je prvič po koncu vojne skupina ameriških novinarjev v Rusiji lahko spregovorila po moskovskem radiu in celo v tem, da je Rusija obljubila, da bo poslala rusko ladjo v Anglijo, da se udeleži pomorske svečanosti ob priliki kronanja angleške kraljice.

Nedvomno gre za pojave, ki predstavljajo senzacionalen korak nazaj ruske politike. S tem pa ni rečeno, da se skrivajo za temi ruskimi novostmi kakve zahrne perspektive. Ne smemo namreč pozabiti, da so dosedanje osebnosti, ki vodijo rusko zunanjo politiko, prav tiste, ki so se uveljavile v času Stalimovega vladanja.

Toda ne gre samo za novo smer ruske zunanje politike, temveč tudi za presenetljive pojave v notranjosti same Rusije. Vesti, da so izpustili 11 zdravnikov, ki so jih bili zaprli pred tremi meseci, češ da so zakrivili smrt Ždanova in drugih voditeljev, z navedbo, da sploh niso krivi, nedvomno spada v serijo primarnih novosti tega stoletja. Ker je premalo časa minulo od vseh teh senzacij, je tudi težko reči, kaj vse to pomeni. Odpirajo se vrata vrsti načelnih ugovoritev, lahko pa se zatrdi to, da s temi koraki Rusija še ni povedala dokončno, kaj misli. Še manj je nacinov, da Rusija to napravi.

Velja pa na vsak način to, da so z izpustitvijo zdravnikov ruski voditelji dokazali sramotno insecrnost vseh razprav, ki so jih uprizorili proti raznim partijskim voditeljem v satelitskih državah in srednjevješko dejavnost russkih policijskih organov v času Stalimove diktature. Iz tega izhaja tudi zaključek, ki ga je Jugoslavija tolkokrat poudarjala, da je bila vsa ruska politična dejavnost v notranjosti in v zunanjosti politiki le odraz brutalne diktature, ki je prekosila celo fašistični militarizem. Novosti v Rusiji povedo, da so russki voditelji nehal s prizadevanjem za ostvaritev socializma in ko-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Edvard Kardelj o sovjetski politiki in o novem gospodarskem sistemu v Jugoslaviji

Na velikem zborovanju v vojaškem podjetju »Rdeča zastava«, ki je bilo v torek v Kragujevcu, je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj obravnaval spremembe, ki so nastale v sovjetski zunanjosti politiki po Stalinovi smrti ter nadaljnji razvoj novega gospodarskega sistema v Jugoslaviji.

Predvsem je poudaril, da kažejo spremembe v politiki sovjetske vlade po Stalinovi smrti voljo moskovske vlade po spremembam Stalinove politike. Vse te spremembe kažejo, da je imela Jugoslavija prav, — je dejal Kardelj — ko je trdila, da je mir odvisen od Moskve. Že samo nekaj manj pomembnih potez sovjetske vlade je še bolj utrdilo v svetu prepričanje, da je bila dosedanja sovjetska politika napačna. Zato lahko danes še z večjim prepričanjem kot prej rečemo, da bi bil mir zagotovljen, če bi sovjetska vlada to zatrdo želela.

Po mnenju Edvarda Kardelja ne smemo podcenjevati teh sprememb v sovjetski politiki, če so se sovjetski voditelji zatrdo odločili za mir. Tedaj je potrebno storiti vse, da pride do sporazuma in do demokratičnega miru. Če pa so vse to samo manevri, bodo kmalu razkrinkani. Hote ali nehote, novi sovjetski rezum obtožuje celotno Stalinovo notranjo in zunanjost politiko in razkrinkuje kot laž in zločin ono, v kar so leta in leta morali verjeti milijoni ljudi pod vplivom Komintern.

V luči teh dogodkov — je poudaril Edvard Kardelj — je danes lahko Jugoslavija že bolj ponosa na svojo zmago nad sovjetskim hegemonizmom. Danes, pet let po resoluciji Informbiroja, stoji Jugoslavija trdnno kot en človek na socialističnih pozicijah. Tisti, ki so izdajali protijugoslovanske resolucije, preživljajo hudo notranjo krizo. Dogodilo se to, kar smo prorokovali: napadi

Pred volitvami v Socialistično zvezo

(Nadaljevanje s 1. strani)

učiti. Seveda za naše sovražnike ne more biti svobode. Člani organizacije se morajo še naprej odločno bojiti proti ostanek reakcije, predvsem proti irredentistom, ki ščuvajo nacionalno mržnjo. Delegati so nadalje gorovili še o premajhnem številu žena v odborih in o premajhnih udeležbi žena na množičnih sestankih. Tudi zaostalosti na podeželju bo treba posvetiti mnogo večjo pozornost kot doslej.

Okrajni zbor je nato potrdil preimenovanje SIAU v SZDL ter razpisal volitve v osnovne, občinske in v okrajski odbor SZDL koprskega kraja. Volite bodo v maju. Sklenili so tudi, da bodo tukajšnje organizacije delovale po načrtih statuta SZDL Jugoslavije. Ob zaključku so delegati na predlog okrajnega sindikalnega sveta sprejeli vse sindikalne organizacije koprskega okraja v članstvo SZDL.

Novosti v ruski politiki

(Nadaljevanje s 1. strani)

munizma, čim je prišla na površje po Leninovi smrti Stalinova sodruga. Dokler ne bodo sedanji ruski voditelji iskrenje in točno pojasnili svoj program, bi lahko potegnali naslednjí načelni zaključek: novosti v Rusiji predstavljajo dokaz, da so russki voditelji verjetno ugotovili, da so na slepi poti. Ta zaključek potrjuje pravilnost jugoslovanske politične linije. Te novosti pa so lahko tudi odraz notranje borbe za oblast med posameznimi russkimi voditelji, nedvomno pa predstavljajo notranji dogodki poizkus notranjega ministra Brirje, da se rehabilitira.

Skratka povedano, novosti v Rusiji so izvedene ali z namenom, da se v svetu iskreno učvrste pogoji za mir, ali pa z namenom, da se v doblednem času izvede kaka nova zahrbnost. To se bo dalo ugotoviti. Glavno je, da russki voditelji, če jim je stvarno za mir, pospešijo svoje delo s podvzemjanjem še novih, primernih notranjih in zunanjih ukrepov in pokažijo, da jim gre stvarno za uresničitev te tečnje.

in obrekovanja Jugoslavije so oslabila napadalec in obrekovalce. Mi smo danes pred seboj jasno socialistično perspektivo — je poudaril Kardelj — in prepričan smo, da gremo po pravilni poti, na kateri uživamo podporo celotnega ljudstva naše države.

Nato je Edvard Kardelj obravnaval nadaljnji razvoj novega gospodarskega sistema, ki bo še bolj utrdil delavsko upravljanje, pripomogel k povečanju produktivnosti in k se večjemu razvoju proizvodnjalnih sil v podjetjih. Novi gospodarski sistem mora dati zveznam in republiškim upravam samo tista materialna sredstva, ki so neobhodno potrebna za izvrševanje ustavnih funkcij, z drugimi materialnimi sredstvi pa bo razpolagalo delovno ljudstvo po svojih samoupravnih organih, t. j. po delavskih svetih in ljudskih odborih.

Z ukinitevijo sistema akumulacije in skladov bo popolnoma prenehalo administrativno reguliranje cen, sporedno tem pa se bo menjal tudi sistem investicijske izgradnje. Osnovni investitorji bodo v bodoče podjetja, zadruge, gospodarska združenja ter občine. Zvezna in republiške ljudske skupščine oziroma sveti proizvodnjalci bodo z zakoni in uredbami dajali samo glavne smernice investicijske politike, ki bo v skladu s proporcijami gospodarskega načrta. Nadaljnji razvoj novega gospodarskega sistema bo prinesel samo gospodarskih korist, temveč bo hkrati tudi najboljša solja socialistične zavesti.

Pregled dela postojanskih komunistov

V nedeljo so v Postojni na občinski konferenci pregledali delo članov Zveze komunistov. Ugotovljen je bil precejšen napredok zlasti po prehodu na nove organizacijske oblike dela po statutu, ki ga je sprejel VI. kongres KPJ. Delo komunistov se zdaj ne odvija več za zaprtimi vratimi, marveč ima vanj vpogled vse ljudstvo, da tako lahko pravilno ocenjuje dela organizacije in posameznih članov.

Pred člani stoji važna gospodarska problematika kot: zadružništvo, ker je kmetijstvo najmočnejša gospodarska panoga v občini, turizem, ki ga bo treba še in še razvijati. Eden glavnih pogojev za gospodarsko in kulturno graditev Postojne pa je vodovod. To je največje vprašanje, ki bo zahtevalo sodelovanje vseh.

Tako so se člani seznanili z vsemi tekočimi vprašanji, ki jih bodo morali pomagati reševati.

Edvard Kardelj je v nadaljevanju svojega govoru poudaril, da uredba o reorganizaciji kmečkih delovnih zadruž na ne pomeni opustitve socialistične preobrazbe kmetijstva. Njen cilj je osvoboditi kmetijstvo in zadruge, birokratsko administrativno upravljanje, kakor smo to storili že v drugih panogah gospodarstva. Kmetijstvo se bo v bodoče razvijalo v smeri ustanavljanja velikih socialističnih posestev. V primeru likvidacije nerentabilnih KDZ ne bo država zapustila siromašnih kmetov, temveč jim bo dala na razpolago zemljo iz državnega fonda, da jo obdelujejo bodisi v okviru KDZ bodisi v okviru socialističnega gospodarskega podjetja pod upravo delavskih samoupravnih organih, t. j. po delavskih svetih in ljudskih odborih.

V Italiji so končno vladajoči klerikalci dosegli, kar so že toliko časa želeli. Izglasovali so nov volilni zakon, ki jih daje večino, in so uspešno tudi razpustili senat, ki ga bodo takoj prikrojili, da se jim ne bo treba v prihodnje preveč vbadati z opozicionalnimi strankami.

Italija je praktično že v volilnem ozračju. V tem je prišla vest, da je senator Parri, ki predstavlja nekakšno frakcijo republikanske stranke, odstopil v protest proti volilnemu zakonu. Na splošno pa mrzličnost, ki je zajela stranke v Italiji, je dokaj razumljiva. Marsikatera stranka je po zadnjih zakonih in po razpustu senata v popolnoma novem položaju.

Sprehod po svetu

KLERIKALNA BURKA O DEMOKRACIJI V SOSEDNIJ ITALIJI

V Italiji so končno vladajoči klerikalci dosegli, kar so že toliko časa želeli. Izglasovali so nov volilni zakon, ki jih daje večino, in so uspešno tudi razpustili senat, ki ga bodo takoj prikrojili, da se jim ne bo treba v prihodnje preveč vbadati z opozicionalnimi strankami.

Italija je praktično že v volilnem ozračju. V tem je prišla vest, da je senator Parri, ki predstavlja nekakšno frakcijo republikanske stranke, odstopil v protest proti volilnemu zakonu. Na splošno pa mrzličnost, ki je zajela stranke v Italiji, je dokaj razumljiva. Marsikatera stranka je po zadnjih zakonih in po razpustu senata v popolnoma novem položaju.

ju, na katerega se voditelji miso utegnili pripraviti. Za predložitev kandidatnih list je le 14 dni časa in zato se utegne zgoditi marsikatera prenagljeno in bodo sklenili verjetno marsikaten sporazum, ki bi tej ali oni stranki morda kasneje škodoval. Zakulisna borba med strankami pač ne pozna sentimentalnosti. Kako se bo vse to razvijalo, nam bodo pokazali dogodki. Tisti, ki bo od vsega tega imel koristi, pa je in ostane le večinska stranka, to je demokrščanska.

KOREJA SPET NA DNEVNEM REDU

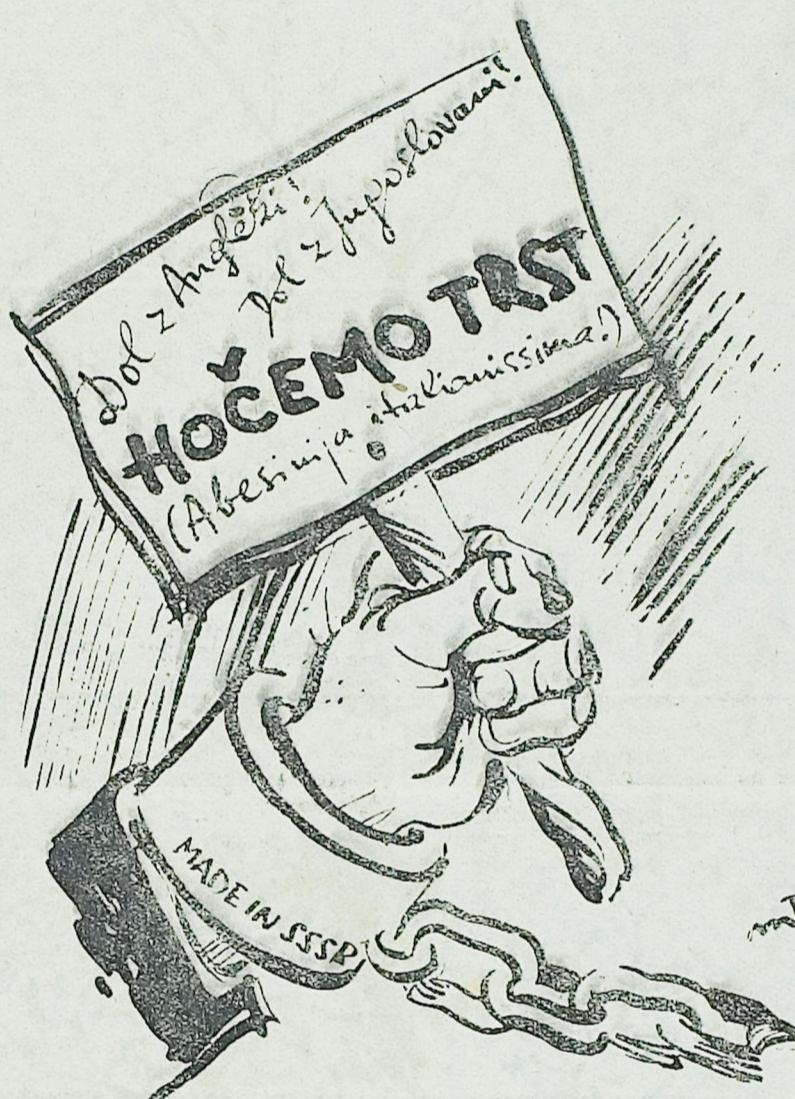
Vesti o pomirjevalni politiki Sovjetske zveze so se najprej odrazila pri reševanju korejskega vprašanja. Vse kaže, da bo do neke pomiritve le prišlo. Pogajanja med poveljstvom sil Združenih narodov ter poveljstvom kitajskih in severnokorejskih sil za izmenjavo bolnih in ranjenih ujetnikov so se začela v pondeljek in se zaenkrat ugodno razvijajo. Predstavniki sil OZN so sprejeli kitajski in severnokorejski predlog za izmenjavo vseh bolnih in ranjenih ujetnikov pod pogojem, da ne bo nobeden od njih repatriiran proti svoji volji. Kitajski in severnokorejski predstavniki so sprejeli načelo prostovoljne repatriacije vseh bolnih in ranjenih ujetnikov.

Predsednik ZDA Eisenhower je na nekem zborovanju izjavil glede pogajanj na Koreji: »Tudi če bi dosegli mir na Koreji, bi morale naše čete in čete naših zaveznikov ostati še za nekaj časa na tamkajšnjem področju.«

BIVSI SOVJETSKI MINISTER ZA DRŽ. VARNOST ODSTAVLJEN

Bivšega sovjetskega ministra za državno varnost Semiona Ignatjeva so razrešili njegove dolžnosti sekretarja CK KP ZSSR. V sekretariat so ga izvolili prejšnji mesec med reorganizacijo sovjetskega državnega in partijskega vodstva po Stalinovi smrti. Porocilo o odstaviti Ignatjeva je objavila »Pravda«, ki je hkrati tudi napadla bivšega ministra za državno varnost zaradi opolitične slabe in lahkovernosti v zvezi z afero zdravnikov-morilcev.

Svetovni tisk obširno komentira zadnje dogodek v Sovjetski zvezni in poudarja, da razni znaki vedno bolj utrujujejo v svetovnem javnem mnenju prepričanje, da se v Kremlju odigrava zagrizen boj za oblast. Nekateri sodijo, da je imela »razkritje« zdravniške zarote namen, da se sprosti nov val terorizma po vzoru čistk v tridesetih letih. V tej novi čistki naj bi vsi mogoči tekmeči Malenkova postali neškodljivi.

Italijanska »levica« v revolucionarni vlogi borca za delarske pravice.

Novi generalni tajnik Združenih narodov

Sredi marca so predlagale nekatere zapadne države generalni skupščini OZN, naj izglasujejo dosednjemu generalnemu tajniku OZN Trygve Lieju zaupnico v znaku priznanja za njegovo težko delo, ki ga je opravil od obstoja OZN. Toda malo nato je svet presenetila vest, da so se zastopniki velesi sestali na tajni sestanek Varnostnega sveta in se tam sporazumieli za novega generalnega tajnika OZN. Odločitev je padla na švedskega pomočnika zunanjega ministra Daga a Hammarškilda.

Dobro je že poznana afera okoli odstopa dosedanjega generalnega tajnika OZN Trygve Lieja. Pred poldrugim letom se je namreč Trygve Liej odpovedal mestu generalnega tajnika in sprva ni hotel povedati vzroka svojih nemudri odločitvi. Trygve Liej se je od svoje izvolitve za generalnega tajnika pridobil zelo mnogo simpatij pri svobodoljubnih narodih zaradi svojega delovanja v OZN. Z vsem svojim delom je dokazal, da je človek širokih obzorij in izredno sposoben diplomat ter administrativni strokovnjak, kakor tudi — in to je bilo najvajnejše pri vsem — objektiven politični delavec. Če je OZN pri svojem dosedjanjem delu vendarle dosegla nekatere vidne uspehe, je to v nemali meri zasluga Trygve Lieja.

Toda Sovjetska zveza in njenim satelitom je bil Trygve Liej zaradi svoje nepopustljivosti nasproti agre-

sivni politiki teh držav že dolgo trin peti. Ko mu je potekla pred poldrugim letom mandatna doba in so zahtevali njegovo ponovno izvolitev, se je dvignila Sovjetska zveza — in z njo vse njene sateliti — in začela po preizkušenih metodah nesramno klevetati Trygve Lieja. Predvsem so mu očitali, da je bil v vsem svojem delovanju eksponent ameriškega imperializma. Trygve Liej je bil sicer ponovno izvoljen za generalnega sekretarja, toda malo nato je generalni skupščini OZN sporočil, da odlaže to odgovorno mesto in prosi, da mu generalna skupščina izvoli naslednika. Pogajanja za novega generalnega tajnika so tekla lep čas, vse so v razvoju svetovnopolitičnih dogodkov začeli kazati temeljnih izprememb v sovjetski politični taktilki. Ču En Lajevi ponudil v korejskem sporu je sledila tajna seja zastopnikov velesil v Varnostnem svetu in soglasen predlog generalnemu skupščini OZN, naj potrdi Daga Hammarškilda za generalnega tajnika.

Toda sovjetsko nasprotovanje vskriveno novemu predlogu je bilo tako vztrajno, da je kazalo, da bo Trygve Liej moral še lep čas voditi OZN. Tedaj je umrl Stalin. Malo dni nato so se v razvoju svetovnopolitičnih dogodkov začeli kazati znaki temeljnih izprememb v sovjetski politični taktilki. Ču En Lajevi ponudil v korejskem sporu je sledila tajna seja zastopnikov velesil v Varnostnem svetu in soglasen predlog generalnemu skupščini OZN, naj potrdi Daga Hammarškilda za generalnega tajnika.

Kdo je Dag Hammarškild? Po poklicu je pravnik, ki je že v mladih letih spoznal politično življenje in delo. Njegov oče je bil ugleden voditelj švedske konservativne stranke in ministrski predsednik in tako se je bistremu Dagu kaj hitro odprila resnica politične borbe med posameznimi strankami. Sam se je posvetil pravu in v prvih vrstih pravopoličnim in finančnim vprašanjem. Kaj hitro je na švedskem zastolju kot sposoben finančni in upravni strokovnjak. Nazadnje je bil imenovan za pomočnika švedskemu zunanjemu ministru in je v tem svojemu vodil lani na zasedanju gene-

ralne skupščine OZN švedsko deležnico. Ob tej priložnosti je angleški zunanj minister Eden dejal, da si ne more misliti bolj projektnega in predvsem sposobnega strokovnjaka v mednarodnih in upravnih vprašanjih, kakor je Hammarškild. Tudi Trygve Liej je nekajkrat opozoril na njegove vrline in sposobnosti.

Dag Hammarškild se je rodil leta 1905 in je študiral pravo na slovenski univerzi v Upsali in je bil spava profesor za nacionalno ekonomijo na univerzi v Stockholm. Zatem je postal tajnik švedske državne banke in nato leta 1936 sekretar v finančnem ministrovstvu. Od 1941 do 1948 je vodil švedsko Narodno banko, dokler ga niso poklicali kot sprednjega strokovnjaka v zunanjem ministrstvu. Med drugim je bil nekajkrat vodja švedskih delegacij pri zasedanju evropskega sveta v Strassburgu. Dag Hammarškild ne pripada nobeni politični stranki.

Skandinavske dežele so dale OZN že drugega generalnega sekretarja. Dag Hammarškild prihaja na odgovorno mesto v vodstvo OZN v zelo pomembnem času, ko so se premaknili problemi, ki so lep čas mučili vse svobodoljubni svet. Prav gotovo ne bo lahko v tem času voditi tako velikanske organizacije, kakor so Združeni narodi. Toda ugledni politiki, ki novega generalnega sekretarja OZN dobro poznajo, zatrjujejo, da bi bilo težko izbrati bolj sposobnega človeka. Dosedanji generalni tajnik OZN Trygve Liej je ob izvolitvi poudaril, da bi Varnostni svet težko izbral boljšega človeka, ki bi v resnicu okrepil prizadevanje za mir in mednarodno sodelovanje.

— vim.

RASTLINE IN ŽIVALI OB MORJU

Zanimivi poskusi Zavoda za pospeševanje gospodarstva pri Kopru

Kilometer in pol od Kopra se na maliini vzpetini beli poslopje Zavoda za pospeševanje gospodarstva. Svet okrog poslopja je razdeljen v številne terase s tritnimi nasadi, drevniscami in toplimi gredami in povezan s številnimi stezicami, ki poletje obiskovalca v najrazličnejša področja borbe znanosti z naravo.

Pozimi je živahno pravzaprav le v samem poslopju, kjer se mladi poljedelci Slovenske Istre na posebnih tečajih pripravljajo, da ponosno pridobijeno znanje na vas. Na pomlad pa zaživita zemlja in ljudje. Med belimi in rdečimi krošnjami evetov sadnega drevoja in zelenimi pasovi prve povrtnine se gibljejo ljudje s poljedelskim orodjem v rokah, majhni traktorji prevažajo gnoj in tropin in vozniški z glasnimi klaci spodbujajo živino.

Zadovoljstvo nad dosegrenimi uspehi pa se je pridružila v zadnjih tednih tudi skrb. Že podlругi mesec ni bolj dejza, ki ga kaleče se rastline takoj nujno potrebujejo. Nekaj si pomagajo z zalivanjem, toda zalivanje je le slabost domestilo za dež. Strokovnjaki poslušajo meteorološka poročila, preprijeti ljudje pa opazujejo druge znake, ki naj bi napovedali dež. Ko smo hodili mimo trtnih sadov, mi je neki delavec dejal: »Deževalo bo v kratek, o tem sem tedno prepričan. Deževniki so že začeli rimiti iz zemlje. Ti se nikoli ne motijo.«

300.000 NOVIH TRTNIH CEPLJENK

Z upravnikom Zavoda za pospeševanje gospodarstva sva vstopila v pristreno poslopje, ki mu pravijo zelinarac. V obraz nama je udaril topel zrak in oblaki dima. Vsemajkrog so ležali zabojni, napolnjeni z vlažno žagovino.

Dele oglejte si od blizu vso stvar — me je spodbudil upravnik — in me povedel k nekaterim zaboljem, kjer so iz žagovine kukali majhni sedeni izrastki. Z zanimanjem sem poslušal njegovo priporočevanje, da je v teh zaboljih okrog 300.000 cepljivih trt, ki so jih cepili letos februarja. To delo je zahtevalo ogromno truda in so morali priskočiti na potrebu tudi specializirani cepljarji iz Ptuja. Vsak je cepil do 1000 klijucov na dan.

Zamikrat so cepili malvazijo, barber, medot, kabarnet in razne vrste muškat. Vse cepljenke bodo v tem prostoru, kjer vzdržujejo stalno temperaturo 25 stopinj nad mrolo, že okrog 15 dni dokler se popolnoma ne razvijejo, potem pa jih bodo prešadiči v trsnico. Jeseni jih bodo začeli prodajati kmetom.

Nedvoumo bo še dolga pot od teh asbojev do sladkega vina v kozarcu. Toda to vino bo boljše. Pritlo bo iz znamenitejših sort trt, ki so jih s tolikim trudem vzgojili strokovnjaki in delavci Zavoda.

O PIŠČANCIH, KI NE LJUBIJO CISTOCE

Zamislite si velik zamrežen prostor, v katerem je na stotine čudovitih malih bitij, ki nimajo drugačne opravke kot zobati in namakači kljunčke v vodo. To so umetno vzhajeni paščanci. Do sem je vsa stvar neznamna in nima z znanstvenim raziskovanjem nobenega opravka.

Toda će malo bolj natančno pogledate v njihovo nastanjanje, heste takoj ugotovili, da so ti piščanci ločeni na dve skupini, ki se na prvi pogled po ničemer ne razlikujeta druga od druge. Tu se pa začne znanstveni poskus.

Pri nas pa tudi drugod po svetu so živali kmetje se vedno prepričani, da je treba majhne piščance držati na čistem in zaprttem prostoru in jim vsekodnevno izmenjati slamo. Ravatelj Zavoda za pospeševanje gospodarstva dr. Kovacic pa je bil drugega mnenja. Naredil je zanimivi poskus gojniti piščance na enostavnih odpadkih gnoja, ki vsebuje težnici (vrsta plesni), in primerjal zmajljivost teh piščancev z onimi, ki jih gojo po starem načinu. Rezultati so bili presenetljivi. Pri piščancih, ki ne ljubijo čistoce, je znašel odstotek umrljivosti 2,9, pri drugih pa 9,77. Poskus je torej dokazal, da so piščanci, ki jih vzgajajo na teramični podlagi, dosti bolj odporni proti boleznim.

Piščanci so seveda stalno na svezem zraku. Razen tega so pri njih izvodili tudi več poskusov glede hra-

ne. Ugotovili so, da jim zelo prijajo razni ribji odpadki naših tovarn v Izoli in Kopru.

SVINJEREJA OB MORJU

Ne samo strokovnjaki temveč tudi navadni kmetje si nedvomno večkrat belijo glavo, kako bi s čim manjšimi stroški dosegli čim večji učinek pri svinjereji. Zavod za pospeševanje gospodarstva je v tem pogledu napravil nekaj zanimivih poskusov, ki se jih bodo lahko s pomočjo poslužili nasi kmetje ob morju.

Najprej vam moram povedati, da smo si svinje ogledali na prostem in ne v svinjakih. To moram posebej poučariti, kajti v tem je začetek prvega poskusa. Svinje niso na prostem samo sedaj, ko je razmeroma toplo — mi je dejal upravnik — temveč vse leto. Pokazali so se odlični rezultati. Živali niso samo bolj

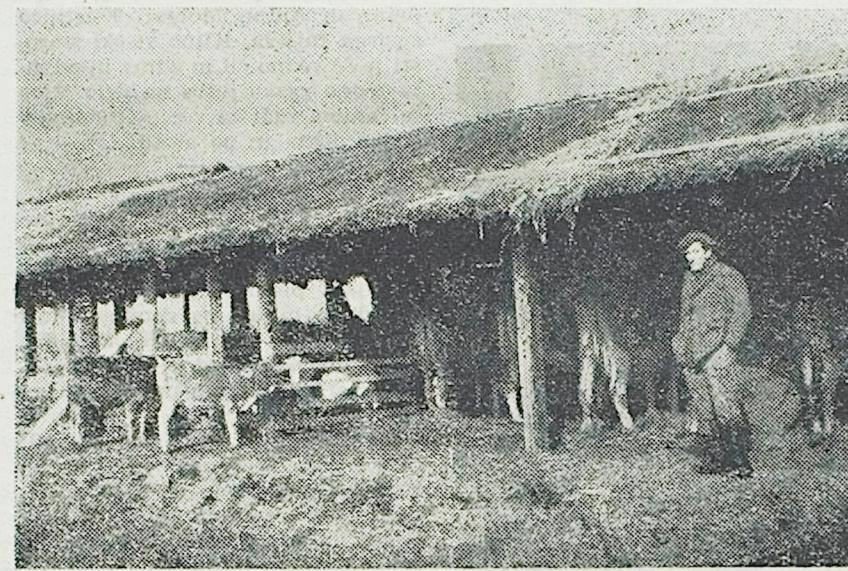
poskus nov in uspeh tega poskusa tudi pomembnejši.

xxx

Zivino v odprtih hlevih Zavoda za pospeševanje gospodarstva je veselje pogledati. O koristnosti stalnega živiljenja na prostem smo že govorili. Toda to je premalo. Treba bo tudi pogledati, kako to živino krmijo.

Kakor pri svinjih uporabljajo tudi za krmiljenje goveje živine odpadke ribje industrije in vinske tropine. Prednost tega načina krmiljenja je predvsem v tem, da dobi živine s to hrano določeno kalorije soli in vitamina B12. 14 glav živine v odprtih hlevih je dnevno dobivalo po 20 kg teh insiliranih tropin v 2 do 3 kg sena (detelja). Rezultati so bili več kot zadovoljivi. Maščoba mleka je narasla od 2,9% na 4,4%.

Poskus mešanja tropin z ribjimi odpadki je popolnoma nov in bo

Zdravi odpri hlevi za živino v Skocjanu

odporne proti raznim boleznim, temveč se tudi bolje redijo. Pozimi je celo neka svinja skotila na prostem pri 7 stopinjah pod ničlo in brez nevečnih posledic. Umrljivost majhnih prašičkov smo zmanjšali na minimum.

Drugi del poskusa je v načinu prehrjevanja. Svinje krmijo v glavnem le z vinski tropinami in z odpadki ribje industrije. Ta način krmiljenja ni samo koristnejši od dosegrenega, temveč tudi cenejši, kajti varne so do zdaj te odpadke zmetale v morje. Svinjam dodajajo pozimi tudi nekaj zmetega sena lucerne, poleti pa svežo deteljo. Dodatno v otrobih dobivajo le breje in doječe svinje.

ALI BURJA RES »ZRE MLEKO«

Naši kmetijski časopisi so se medvonom mnogokrat razpisali o hlevih za živino. Slišeli smo vse močne predloge, vendar so se vse avtorji člankov strinjali o tem, da so živali potrebiti čim bolj zračni in svetli prostori. Toda kje je več zraka in sonca kakor v hlevih, ki jih sestavlja le nekaj kolov in s slamo pokrita streha?

Petega septembra lani je prvih 14 predstavnikov goveje živine začelo z drugim živiljenjem. Vsi zimo so prenašali mraz in burjo. Hlevi so zavarovali da s severne strani s slamom, drugače pa so bili popolnoma odprti. Mnogi kmetje, ki so opazovali ta poskus, so zmanjevali z glavnimi in se spominjali starega kraskega pregorova burburja žre mleko. »Le koliko in kakšno mleko bo dajala ta živina — so dejali — ko je neprestano izpostavljen mrazu in burji?«

Strokovnjaki Zavoda za pospeševanje gospodarstva pa so dokazali, da spada ta stari kraski pregor v arhiv. Ugotovili so vse prednosti odprtih hlevov: živina, ki je v vseh letih na prostem, je bolj zdrava in bolj odporna proti raznim boleznim, mnogo lažejo jo je oskrbovali, hkrati pa so tudi stroški za hleva mnogo manjši. Predvsem pa so dokazali, da pri živini, ki se priлагodi mrazu, ne pada mleko tudi pri nizkih temperaturah niti za en gram.

Vsi stvar glede odprtih hlevov seveda ni nova. Te metode so z uporabom uporabljali že v Ameriki. Toda ne v krajih, kakor so naši, ko dosegne temperatura pozimi celo 10 stopinj pod ničlo in divja burja 140 km na uro. S tega stališča je

ime velike praktične koriste za našo kmetijstvo. V Bujah se na primer kmetje že zdaj poslužujejo proizvodnje tropin iz vinske kleti v Umanu. Ta sistem se bo hrezn dvoma razširil tudi med drugimi kmeti, saj so tropine zelo poceni (pol dinarja za kilogram).

KAJ LAJKO SE PRICAKUJEMO

Opisali smo le del poskusov Zavoda za pospeševanje gospodarstva. Toda koristi, ki jih bodo imeli kmetje v prihodnjih letih, bodo še neprimerne večje. Samo letos gojijo 32 različnih vrst graha, 30 vrst paradizikov, 15 vrst krompirja, 12 vrst solate, 30 vrst fižola, 8 vrst zelja itd. Strokovnjaki bodo ugotovili, kateri od teh vrst najbolj uspevajo v tukajšnjih pogojih in jih potem priporočili kmetom.

V posebnem laboratoriju Zavoda raziskujejo tudi zemljo. Povprečno opravijo 150 do 200 analiz zemlje dnevno. Na osnovi teh analiz seveda lahko sestavijo recept za uporabo umetnih gnojil na posameznih zemljiscah. Kmetje vedno bolj uvidevajo koristnost tega dela in tudi na lastno iniciativno primašajo zemljo v laboratorijskih pogojih in jih potem priporočili kmetom.

Leta so začeli saditi tudi tako-

imenovani morski pelin, ki je važno zdravilno zeliščo in, zelo cenjeno na svetovnem trgu. Ta rastlina uspeva samo na slanih tleh. Kakor vse kaže, bo v teh krajih uspevala.

Zavod za pospeševanje gospodarstva v Skocjanu pri Kopru je torej na najboljši poti, da posreduje izsledke znanosti našemu kmetijstvu in njegovim dosegrenim rezultati kažejo, da svojo nalogu dobro opravljajo.

— lk

V Novi Gorici bodo gradili kulturni dom, gledališče in tiskarno

Prejšnji četrtek je bil v sejni dvorani okrajnega ljudskega odbora izvoljen inicijativni odbor, gradbeno-tehnična, gospodarska in agitacijska komisija za gradnjo Kulturnega doma — gledališča in tiskarni. Sekretar okrajnega odbora SZDL tov. Vižintin je ob tej priloki poudaril potrebo po takem poslopu, ki bi nadomestila to, kar nam je bilo odvzetno z mirovnim pogodom. V Novi Gorici naj zato zrasete tak Kulturni dom, da bo v njem našla prostora vsa kulturna in umetniška dejavnost. V častno predsedstvo so bili izvoljeni: književnik V. Dedič, dr. Jože Vilfan in pisatelj France Bevk. — Jp.

ALI JE PRAV TAKO?

LUC IN VODA

Pod tem naslovom so bile v prejšnji številki objavljene težave prebivalcev pri Sv. Tomažu, ki se že od leta 1946 borijo za to najvažnejšo potrebo ljudi in živali. Ze takrat so zaprosili za brezplačni material, da si zgradijo pod hribom rezervoar za zbiranje zdrave pitne vode. Vendar je ostalo vse na mrtvi točki. Suša pritiska iz leta v leto in ljudje morajo voziti vodo iz daljnjih krajev, tako da s tem zanudijo veliko časa.

V Bertolih je javni vodovod in voda je tekla dan in noč. Stroški za porabljeno vodo je plačeval KLO iz svojega proračuna. Tako so tudi davkopalci iz Sv. Tomaža pravljali svoj delež. Pred leti so nekateri kmetje celo zalivali svoje njive na kamen.

sinovim skladilcem je bil v karatu velik masten maledž, na suhem poleg kanala pa šest velikih cca 200 litrskih sodov. Sodi ležijo tam že precej časa in tekočina je iz njih že skoraj izteklia. Mislim, da je ta tekočina neko skropivo proti mrčesu, lastnik pa nekdo, ki je imel pri Lušnju skladilce. Ker to tam leži že precej časa, so verjetno te sode že izbrisali iz materialnega knjigovodstva in stroške zgube prenesli na kak drug predmet ter jih zaračunali potrošnikom. Tudi na drugi strani skladilca je velik sod z neko tekočino.

Vprašanje je, ali so sodi ostali tam zaradi brezbrinosti, ali zato ker so brez vrednosti?

VEČ DRŽAVLJANSKE ZAVESTI IN DISCIPLINE!

Tudi Postojno je zajela potrošniška mrzlica. Ljudje so uspešni v nekaj dneh izpraznili iz vseh trgovin predvsem sladkor v kristalu, ki bi v normalnih prilikah zadostoval za nekaj mesecev. Izgleda, da je mnogo prihankov odšlo prav za to, saj so nekateri kupovali kar po 30 in več kilogramov sladkorja, olja, moko itd. Ker trgovci niso mogli pravljati predvideti tako stanje, razen tega pa imajo velik interes, da čim več in čimprej prodajo, je nekaterih artiklov res tudi zmanjšalo.

Državljanjska nedisciplina nekaterih, ki so nasedli morda zlonamernim govoricom, je povzročila paniko pri ostalih potrošnikih in privredna predvsem v zavajjanju ter godnranju pri tistih, ki si predmetov niso mogli nabaviti.

Zlastno je, da je razmeroma velik odstotek zavedenih paničarjev tudi dobre frontorcev in celo članov ZK, ki bi morali biti primer trdne zavesti in discipline ter bi morali na vsakem koraku tolci take in podobne pojave, ki povzročajo zmedo v preskrbi prebivalstva z živiljenjskimi potrebičinami.

Postojna je bila vedno precej dobro preskrbljena z vsem in je lahko do zdaj trgovina docela izpolnjena svoje naloge, kljub organiziranim napadom mnogih špekulantov, tipov celo iz okolice Reke in Gorskega kotarja, ki so iz Postojne vozili cele zaloge moke in drugih živil.

Govorili so, da tam celo stradajo, da preskrbovalna mreža ne dela itd., v resnicu pa so izkoristili načelo potrošniško mrzlico, ki so jo povzročili sovražni reakcijski elementi po pomoci lanske suse, za spekulacijo najslabše vrste. Temu so po svoje bili kriti tudi trgovci, od najvišjih državnih gospodarskih organov, ki bi lahko v posameznih primerih, ko se pojavi težnja za potenciranim kupovanjem iz tega ali oniga vrata, izdalci službeno tolmačenje situacije ter tako državljanom natočili čistega vina. S tem bi vsem zlonamernim ugibanjem, ki povzročajo paniko v potrošnji, izpodrezali noge na preprečeli vsak nered v preskrbi. Sedanja situacija je dober nauk za vso trgovsko mrežo in gospodarske organe, vsem zavednim državljanom pa opozorilo, naj povečajo svojo budnost in tolčajo vsak pojednica socialistični stvari sovražne dejavnosti.

Br.

NA SMETISCU V KOPRU

Pravijo, da je včasih kdo na smetiscu nezel z zaklade. In res! To se je zgodilo tudi meni.

Radovednost me je privlekla na smetisce. Našel sicer nišem ničesar,

toda videl sem pa nekaj. Za Lu-

čiščenje in zdravljanom natočili čistega vina. S tem bi vsem zlonamernim ugibanjem, ki povzročajo paniko v potrošnji, izpodrezali noge na preprečeli vsak nered v preskrbi.

Sedanja situacija je dober nauk za vso trgovsko mrežo in gospodarske organe, vsem zavednim državljanom pa opozorilo, naj povečajo svojo budnost in tolčajo vsak pojednica socialistični stvari sovražne dejavnosti.

Pri nas imamo razna trgovska podjetja, ki se bavijo izključno z nakupom in prodajo kmetijskih predelkov in številne zadruge, ki ne delajo z izgubo. Da se pa dvignila kakovost predelkov, bi bila njihova dolžnost, da iz svojih dohodkov čim več prispevajo za vsebinsko zboljšanje »Kmetijskega vestnika« in pocenitev naročnine.

Pred nedavnim smo brali v »Slovenskem Jadranu« poročilo z občega zborna neke zadruge, kjer so govorili o tem, da so imeli 8.000.000 din. čistega dobička. Če bi se ta zadruga zavedala važnosti »Kmetijskega vestnika« ter njegove vrednosti za dvig kmeti

Priprave za prvomajske proslave v koprskem okraju

Že dobra dva tedna so po vsem koprskem okraju obširne priprave za proslavo 1. maja — mednarodnega dela delavskega praznika. Sindikalne organizacije koprskega okraja so sklenile, da bodo ta dan organizirale številne izlete, delavski svet v nekaterih podjetjih pa bodo delili dobitek in nagrade. Gasilske organizacije v Kopru nameravajo na predvečer 1. maja organizirati baklado in bengalične ogne. Kulturno umetniško društvo »Svoboda« bo ob 1. maju organizirala koncert, športne organizacije in telovadno društvo »Partizan« pa se pripravljata na slavnostni spredvod.

Razen v Kopru se tudi v vseh občinskih centrih pripravljajo na proslavo 1. maja. V Šmarjah so že izdelali program. Med drugim bodo organizirali kolesarsko dirko ter pevski in telovadni nastop v občinskem merilu. Po vasih bodo tudi proslavile 27. aprila, ob obletnicu ustanovitve OF Slovenije.

Koper

V torek je bila v Kopru prva sej novoustanovljenega okrajnega sindikalnega sveta, na kateri so izvolili tajništvo sveta. Za predsednika so izvolili Radota Pišota, za tajnika pa Stojana Činka. Na seji so pregledali priprave za volitve novih delavskih svetov in se pogovorili o pripravah za proslavo Prvega maja.

Razpravljalni so tudi o ekonomski vzgoji delavcev. Sklenili so, da bodo organizirali poseben študij za delavske in sindikalne voditelje podjetij, kjer bodo obravnavali teoretična in praktična gospodarska vprašanja, ki zadevajo delavsko upravljanje. V ta namen je okrajni sindikalni svet že nabavil brošure »Ekonomika vzgoja delavcev«. Ta brošura bo v kratkem izšla tudi v italijansčini.

Piran

Pred okrajnim sodiščem v Piranu se je pretukli teden zagovarjal mehanik Lino Bencic iz Pirana. Obtožnica mu je očitala, da je v zadnjih treh letih pretihotaplil iz cone A raznoblago v vrednosti nad 1 milijon lir in 260.000 din. Razen tega je tudi lažno prijavil svoje dohodek in oškodoval oblast pri plačilu davka.

Sodišče je ugotovilo, da je Bencic zakrivil vsa kazniva dejanja, ki mu jih je očitala obtožnica in ga obsojilo na leto dni zapora pogojno. Javni tožilec je vložil pritožbo, Bencic pa so po položitvi kaveje v znesku 1 milijonom din izpuštil na svobodo.

Sv. Lucija

V ponedeljek popoldne se je prispetila na glavni cesti pri Sv. Luciji težja prometna nesreca. Tržačana Anton Černika in njegova žena Irma, ki sta se vozila na motorju, sta zadelna v blatušnik tovornega avtomobila podjetja »Prerada« in se prevrnila. Pri tem je odnesel Anton Černika živje, njegova žena pa težje poškodba na glavi in nogi. Ponesrečenega so takoj prepeljali najprej v izolsko nato pa v tržaško bolnico.

Portorož

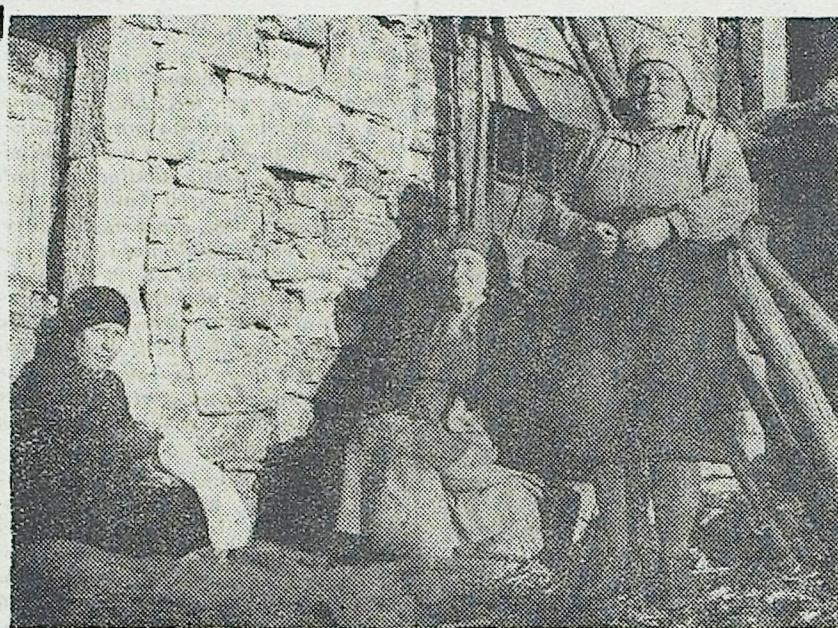
V nedeljo je prispevala v Portorož prva skupina turistov iz Zapadne Nemčije, ki so odpotovali iz Mün-

chenia in si spotoma ogledali Ljubljano, Postojno, Opatijo in Puli. V soboto sta se krajski čas zadrževali v Portorožu tudi manjši skupini Švicarjev in Avstrijev.

Po dosedanjih prijovah bo letos število inozemskih gostov ob naši obali mnogo večje kot lani. Predvidevajo, da bo letos gostovalo okrog 8000 tujih turistov, medtem ko jih je bilo lani samo 3000.

Ankaran - žejna zemlja čaka dežja

Ljudje zaskrbljeni gledajo lepo obdelano polje, ki se ne kaže tistega prijetnega zelenja kot druga leta v začetku aprila. Posebno jih skrli grah, katerega so letos posejali veliko več kot lani z namenom, da ga bodo lahko dali na trg kot prvo zelenjavno. Ankarski zgodbni grah je

Krkaške žene pri delu in pomenku

poznam tudi na inozemskem trgu kot najboljši.

Lani je bilo v Ankaranu odkupljenega nad pet vagonov graha, letos pa so ga kmetje vsejali taklio, da bi ga pridelali celo deset vagonov, če bi dež pravočasno prišel. Lahko si predstavljamo, kako je kmetom, ki bi ob tem času že obirali prvo stročje, pa je grah komaj pogledal iz zemlje. Za primerjavo navajamo kmeta, ki je posejal 90 kg semena in bi ob ugodni letini iztržil za strojev nad 60 tisoč dinarjev. Če bi zdaj prišel dež, bi mogče rešil tretjino pridelku.

Štiska je tudi za seno. Živinorejci vlečjo naprej kot najbolje morejo. Neredi bi prav zdaj na pragu letine prodajali živino, ker bi potem težko prinesli do druge.

Ozimine pa so kar dobro prenesle hujasto zimo. Čeprav bi ozimina potrebovala dežja, je njena rast zadovoljiva. Nekateri so pčenico že počivali, za kar je sedaj najbolj primeren čas.

Upamo, da nam bodo vsaj češnje, ki so v najlepšem cvetju, dale pričakovani dober pridelek.

Babiči

Napisati hočem nekaj o namerni ustanovitvi godbenega društva. Seveda ni to slaba zamisel, treba bi bilo le dobiti denar za nabavo instrumentov. Koliko uspeha bi imeli, je pa drugo vprašanje.

Mislim ob tem na nekaj drugega. Zakaj bi ne oživeli pred časom obstoječe prosvetno društvo in pevski zbor? Če si prizadevaš, da bi napravil korak naprej, ti bo pri tem pomagala ena ali druga organizacija, da ti bo laže. Da samo mimogrede omenim: nisem proti kvartam, toda te so postale tako pretirana razvada, da so nekaterim vse: zabava, razvedrilo in kultura. Ni vse samo »briškola« in »vreset«, obstaja tudi kulturno delo. Ko bi pevski zbor šel na gostovanje v sosednjo vas in nastopil z dobrimi uspehami, bi bilo veliko lepše kot z »briškolom za mizo. Se lepše pa, če bi v domači gostilni pri kozarcu vina pevski zbor zapel kako domačo, narodno ali partizansko pesem. Voda je kmečkega upora Matija Gubeca je dejal: »Ne vsega samo samo za

zabavo, razvedrilo in kulturo. Ni vse samo proti kvartam, toda te so postale tako pretirana razvada, da so nekaterim vse: zabava, razvedrilo in kultura. Ni vse samo »briškola« in »vreset«, obstaja tudi kulturno delo. Ko bi pevski zbor šel na gostovanje v sosednjo vas in nastopil z dobrimi uspehami, bi bilo veliko lepše kot z »briškolom za mizo. Se lepše pa, če bi v domači gostilni pri kozarcu vina pevski zbor zapel kako domačo, narodno ali partizansko pesem. Voda je kmečkega upora Matija Gubeca je dejal: »Ne vsega samo samo za

zabavo, razvedrilo in kulturo. Ni vse samo proti kvartam, toda te so postale tako pretirana razvada, da so nekaterim vse: zabava, razvedrilo in kultura. Ni vse samo »briškola« in »vreset«, obstaja tudi kulturno delo. Ko bi pevski zbor šel na gostovanje v sosednjo vas in nastopil z dobrimi uspehami, bi bilo veliko lepše kot z »briškolom za mizo. Se lepše pa, če bi v domači gostilni pri kozarcu vina pevski zbor zapel kako domačo, narodno ali partizansko pesem. Voda je kmečkega upora Matija Gubeca je dejal: »Ne vsega samo samo za

da je oškodoval banko za več kot 70.000 metrolir.

Zdi se, da je kaznivo dejanje večjega obsegja, zato poziva Narodna banka in Izoli vse posestnike potrdil o zamenjavi denarja, naj jih predložijo javnemu tožilstvu koprskega okraja ter s tem pomagajo pri razčiščenju te zadeve.

S. A.

Postojna

V nedeljo je Postojno obiskalo 600 Švicarjev. Bili so navdušeni nad lepotami Jame. Ob 15. uri so dali v Veliki koncertni dvorani zelo uspel koncert klasične muzike. Izvajala ga je lepo uniformirana mestna godba na pihala iz Berna, glavnega mesta Švice.

Gostje so bili z obiskom kar zadovoljni. Kako član postojnskega turističnega društva je sicer lahko opazil, da ni bilo dovolj sedežev in klopi zlasti pred restavracijo, kar bo potrebno v bodoči popraviti. Sploh se pred člani Turističnega društva s pričetkom tujške sezone postavljajo mnoge naloge, ki bi jih bilo dobro obdelati in razpraviti na širšem sestanku članstva, ki ga se ni bilo, kar društvo obstoja; želimo pa, da bi čimprej bil.

Brko

»Svoboda« v Anhovem gradit kulturni dom

Lani konec pomladi je bilo v Anhovem ustanovljeno DKD »Svoboda«, ki je štelo 120 članov (danes jih je že nad 200). Že na ustanovnem občnem zboru je bilo govora o potrebi gradnje Kulturnega doma. Društvo je znalo razgibati člane in je ustvarilo pogoje za ustanovitev telesnovzgojnega društva »Partizan«.

Načrt je izdelal projektbiro Nova Gorica. Novi Kulturni dom bo do zgradili blizu delavskega naselja v Desklah med glavno cesto in Sočo. Kulturni dom, ki bo eden najlepših v Posočju bo imel kinodvorano s 300 sedeži in gledališko dvorano s 400 sedeži. Dvorana bo tako urejena, da bo služila tudi za telovadne nastope. Posebej bodo prostori za glasbene, dramski in pevske vaje, knjižnico, šahiste, za sestanke množičnih organizacij in še za bife.

Pripravljalna dela so že toliko napredovala, da bodo te dni začeli kopati temelje. Za letos računajo, da bodo dom na debelo dogradili in ga pokrili. Člani društva, ostali delavci in kmetje pridno pomagajo pri delih. Iz vasi je do sedaj največ prispevala družina Žimičeva iz gostilne. Ta je lahko za vzugled vsem vaščanom v Anhovem, ki se niso nikoli prispevali. Kmetijska družuga iz Postojne je dala 6 kubičnih metrov desk, ljubljanske opekarne pa en vagon opeke in so obljudile še en vagon. Največ pomoći pa pričakujejo od svoje cementarne.

Nepošten bančni uradnik

V kratkim bo pred okrajnim ljudskim sodiščem v Piranu razprava proti Herkov Miljanu, bivšemu vodji podružnice Narodne banke FLRJ v Izoli.

Otoženec je vršil tudi funkcijo menjalca deviz in si je pri tem poslušal na nepošten način prisvojil devize, ki so jih menjavale v banki stranke. Da bi svoje nepošteno dejanje prikril, je ponarejval potrdila o prejemu. Do zdaj so ugotovili,

To povečanje bi nam dalo na letos okrog 300 vagonov krompirja, če računamo, da je bilo dosedaj zasajenih nekaj nad 900 hektarjev.

Vseh teh 300 vagonov bi lahko oddali na trgi in bi zanje dobili 45 milijon dinarjev, če računamo kg po 15 din. Glede na to, da je predelovanje koruze v številnih predelih okraja negospodarsko, bi bilo želeti, da bi znižali površine za polovico. Ce bi storili to in če bi dvignili hektarski donos na 180 stotov, bi na novih površinah pridelali še nadaljnih 576 vagonov, ki bi nam prinesli še 86 milijonov din. Tako vidimo, da bi lahko samo s krompirjem povečali v enem letu narodni dohodek za celih 131 milijon dinarjev. Ako bi le za polovico te vse navabili močnimi krmili, otrobi, tropin in drugo za živilo, vredno ceno prvorstnega semenskega krompirja. Naj se povem, da ima Tolminska v predelovanju krompirja že dolgoletne tradicije ter v višinskih legah tudi že osnovne za proizvodnjo semena. Potrebno je le dati vsestransko pomoč in ustvariti pravilen odnos cenam, za kar je zadnje čase pokazal okrajni gospodarski svet veliko zanimanja.

— an.

PISMO S TOLMINSKEGA

Pomlad je že prišla tudi med naše gore — v naše grape in dolinice — polne naravnih lepot, ki iz leta v leto privabljajo več tujcev. Sneg se gorkim sončnim žarkom umika vse više v gore, kmetje pa so v polnem pomladnem delu na poljih.

Priznati moramo, da so naši kmetje zaradi dolgoletne okupacije v poljedelsvju precej zaostali, kar je občutiti posebno v Breginjskem kotu. Ta zaostalost pa danes po zalogi ljudske oblasti vse bolj izginea. V kraju, kjer je mogoče, se motika in lopata umikata plugi in celo traktori.

Te vrstice pišem predvsem zato, da bi našim kmetom, ki berejo »Slovenski Jadran« in preko njih se drugim kmetovalcem prikazal, kam naj v bodoče usmerijo svojo dejavnost.

Orne zemlje imamo na Tolminskem malo in še ta ni najboljša, zato je naloga vseh, da sejemo in sadimo tiste kulture, od katerih bomo imeli največ koristi.

Najprej nekaj besed o samih ornih površinah. Te so razdrobljene

na številna gospodarstva tako, da ni izgledov za znatnejši napredok v bližnji prihodnosti. Tudi lega same ni primerena, saj imamo visok odstotek takih njiv, na katerih moramo ves gnaj znositi v koših in prav tako pridelke z njih. Obdelovanje teh njiv je izključno ročno.

Zanimiva je ugotovitev, da je 48% vseh ornih površin zasejanih z žitaricami. Ce bi iskali vzroke, bi ugotovili, da se za tem skriva izkušnja dolgih desetletij, ko kmetje na tržišču niso mogli dobiti žitaric.

Iz dosedanjih poizkusov je razvidno, da bi bile pri nas njivske površine najbolj izkoriscene, če bi pridelovali semenski krompir. V prid temu govorijo vse pogoji. Tučka nas vse ogromno dela. Kmetje bi morali dobiti dobra semena, da bi lahko pridelovali priznani semenski krompir.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

Danes znaša hektarski donos krompirja povprečno okrog 130 stotov na hektar. Ta pridelavca pa bi s pravilnim gnojenjem in dobrim semenom v kratkem času lahko dvignil na 180 stotov na hektar.

do Jadra

POSTOJNSKI TESEN

V dneh od 22. julija do 2. avgusta letos bo v Postojni velika prireditev, ki jo bomo kratko imenovali »Postojnski teden«, čeprav bo trajala pravzaprav kar 14 dni. To bo velik prikaz gospodarskega, političnega, kulturnega, športnega itd. življenja postojnskega okraja, ki bo pravzaprav v mnogih stvareh presegal njeve meje, zlasti še v kulturnem in sportnem pogledu.

Iz razstave lokalnega gospodarstva, ki je bila v Postojni pred dvema letoma, smo se lahko marsikaj naučili. Ker bo letošnji teden neprimerno večja in obširnejša prireditev, moramo posebno paziti na pomanjkljivosti, ki smo jih tedaj imeli priliko videti.

Važna je seveda v prvi vrsti organizacija celotne prireditev. Treba bo omogočiti prav vsem, da bodo na razstavi sodelovali, posebno pa se morajo pripraviti manj gospodarska podjetja, kmetijske zadruge in obrtniki, ki so na zadnji razstavi najbolj udeleženi.

Pri organizaciji razstave moramo vedno imeti pred očmi, da Postojna ni kar navadno mesto, marveč znano turistično jugoslovansko mesto in bodo torej mnogi tujo, ki bodo prav gotovo tudi letos obiskali razstavo, v njej gledali ne Postojno kot tako — marveč Jugoslavijo. Ugoden vtis, ki bi ga tujev odnesel z razstave, bi lahko imel tudi ugodne posledice za našo zamejsko trgovino.

V nasprotnem primeru pa, če bi bila polomija, bi si tujev mislil: »I, saj ni vredno, ne znajoče.«

Letošnja razstava v okviru Postojnskega tedna bo obsegala vso industrijo s posebnimi poudarkom na lesni, kmetijstvu s posebnim poudarkom na zadružništvu, živinorejo, sadjarstvu, gozdarstvu in lov, obrt, trgovino, gostinstvo, turizem, tisk, slikarstvo, kiparstvo, umetniška fotografija itd. itd.

Dolžnost iniciativnega odbora je zlasti zagotovitev dovolj in primernih prostorov, za katerih opremo z vetrinami, policami itd. je treba že takoj skrbeti. Važna je tudi propaganda in je zadnji čas za izdelavo osnutka za primeren plakat. K sodelovanju na razstavi je potrebno pritegniti prav vse.

V okviru tedna bodo tudi različne večje prireditev — športne in kulturne. V teh dneh bo republiško tekmovanje v padalskih skokih, motocikl, nogomet, šah, kolesarska dirka itd. V Postojnski jamu bodo simfonični koncerti; ples, gledališke prireditev, folklorni nastopi se bodo vrstili v kulturnem domu in drugod, velika lovska veselica bo itd. itd. To vse nalaga velike naloge tudi vsemu postojnskemu gostinstvu in trgovski mreži.

Če bodo vsi, prav vsi, ki bodo pri razstavi in drugače sodelovali na Postojnskem tednu, zavihali rokave in pošteno pljuniли v roke, bo ta velika prireditev res imela velik uspeh, kar ji tudi želimo. Brko

V triletnem planu predvidene gradnje na Bovškem

Občina Bovec ima v triletnem planu predvideni za 22,630.000 dinarjev gradnj. Od tega je predvidenih 4 milijone za gradnjo mostu v Log-Cesoski, 500.000 din za dograditev ceste v Bavšico in elektrifikacijo naselja, 100.000 din za elektrifikacijo vasi Lepena, 300.000 din za napravo električnega omrežja v Trento, 200 tisoč din za regulacijski načrt mesta Bovec, 3.000.000 din za gradnjo bazena, kopališča in popravilo vodovodnega omrežja v Bovecu in še celo vrsto drugih manjših gradnj.

Izkoristite svoj dopust v Zvezni jadrnalni šoli v Vršcu

Zvezni jadrnalni center v Vršcu (ob romunski meji) organizira med letom jadrnalne tečaje za A in B izpit, ki trajajo od 14 do 20 dni. Tečaji, ki je popolnoma brezplačen, se lahko udeleži vsak državljan, starejši

V Izoli bodo izdelovali posebno vrsto igrac

V prostorih hišne restavracije »Menina« v Izoli urejajo prvo tovarno tehničnih igrac v Slovenski Istri. Namestili so že nekaj strojev in bodo v kratkem začeli s proizvodnjo. Zaenkrat nameravajo v prvi seriji izdelati 1000 komadov tehničnih igrac — sestavljanek, ali kakor jim oni pravijo »Mekanik«. Otroci bodo iz posameznih delov sestavljali strojčke in razne modele, se ob njih zabavali, hkrati pa pridobivali smisel in ljubezen do tehnike. Za zdaj bodo izdelovali pet vrst teh igrac; prva vrsta bo imela 123 sestavnih delov, peta vrsta pa 270. Prva serija 1000 komadov teh igrac bo premajhna, da bi zadovoljila vse potrebe in je takoreč že oddana za šole. Pozneje si jih bodo lahko omislili tudi posamezniki, saj cene ne bodo pretirane. Igraci bodo stale glede na velikost od 1000 do 3000 dinarjev, to je sorazmerno precej manj kot v drugih državah.

Pojetje ima v načrtu, da bo izdelovalo tudi električne motorčke, ki bodo gnali stroje, sestavljene iz delkov tehničnih igrac.

Dve uri daleč na predavanje Rdečega križa

Tecaja RK v Iga vasi in Starem trgu v Loški dolini sta zelo dobro obiskana. Dekleta z zanimanjem spremljajo vsa predavanja, ki jih tudi zelo radi posrečajo. Izostankov sploh ni, primer pozdravnosti pa je zlasti dekle, ki redno hodi dve uri oddaljenih Poljan na tečaj in ki od 28 predavanj ni zamudila niti enega. Tečaj v Iga vasi sta materialno in finančno podprtli tudi obe zadruge. Tako je splošna KZ dala poleg ostalega tudi 15.000 Din gotovine, KDZ pa 500 Din.

Po zaključnih izpitih bodo tečajnice priredile skupen izlet po domovini, ki se ga že naprej vse zelo veseli.

Bori-viharniki ob tržaški obali

K.B.

Končno smo le prodrl

(Pismo s Cerknega)

Več let se naš trg, ki je med nadrodnosvobodilno borbo igral tako važno vlogo, ni močel gospodarsko razgibati. Trdo so nas prizadele ruševine, ki jih je povzročil okupator z bombardiranjem. Občutili pa smo tudi drugače spremembe, ki so nastale ob osvoboditvi. Te spremembe so bile v tem, da prejšnji trgovci niso dali svoje pomoči se neizkušenim mladim ljudem, ki so prišli iz borbe polni pripravljenosti in dobre volje pomagati tistim, ki so največ doprineli za osvoboditev. Med temi in med prejšnjimi trgovci niso dali skoraj nobenega menjovanja: kdo bo koga. To navsezadnje ni bilo nič nenavadnega. Trgovci so imeli prej skoro izključen monopol na nabavo in prodajo vsega blaga, in industrijskega in živil, kar so potrebovali kmetje, bajtarji in delavci 28 vasi na Cerkljanskem. V to vlogo so se bili tako uživali, da so se čutili popolni gospodarji in imeli v trgovski odvisnosti vse ljudi na Cerkljanskem. Seveda jum je to prinašalo lepih denarjev, kar so pokazali večanjem, širjenjem in olješevanjem svojih trgovin. Znan je primer večjega trgovca, ki je delavcem-drvarjem skrbel tudi za hrano. S plačo, ki so jo dobili od njega, so potem kupovali živež v njegovih trgovinah. (Res lepa povezava: zasluzil je pri njihovem delu in zasluzil še pri

prodanem blagu). Znan je tudi primer, da je eden izmed trgovcev še po osvoboditvi poizkušal z raznimi spekulacijami.

Tako stanje je vplivalo na preproste in še neizkušene ljudi, ki so začeli govoriti, da se je tistim, ki znajo, vedno dobro godilo in se jim tudi danes. To je bilo deloma tudi res. Nekateri nameščenci prejšnjih trgovcev so se skoraj — sramovali prodajati v novih zadružnih trgovinah. Drugi trgovci pa je enostavno dal v majhne zadruge vse prostore prejšnje trgovine za visoko najemnino in še s pogojem, da bosta nameščena sin in hčerka. Morala je poseti vmes oblast in razveljaviti »pogodbo«, ki jo je sklenil s takratnim krajevnim ljudskim odborom. Pri vsem tem pa je igrala veliko vlogo še tista malomeščanska tržka miselnost, ki so se je bili nalezli nekateri, kot so krčmarji, trgovci in večji kmetje. Čutili so se višji in boljši kot vsi ljudje od kraja, kot je bilo njihovo mnenje. Zato pa na Cerkljanskem dolgo časa niso mogli prodreti ljudje, ki so šli v borbo z ne sebičnimi nameni in so bili pripravljeni dati tudi sami sebe za skupne koristi. Ti ljudje so bili po zunajnosti skromni in niso sili v ospredje. Bili pa so — bori za vse pravice nekdaj tako zatiranih in

omalovaževanih delavcev, bajtarjev in revnejših kmetov na vsem Cerkljanskem. Niso izgubili zaupanja v lastne sile, niso omagali v velikih težavah obnove povojnih let.

Njihov edini cilj je bil: premagati najprvo sebičnost in nezdrave pojave novega uveljavljanja stare trgovske miselnosti in nato postaviti vso blagovno izmenjavo na zadružno podlago, kjer bo od čistega dobitka imela koristi vsa skupnost in ne samo nekaj ljudi.

Uspeli so. Šli pa so še naprej.

Prav te dni je začel obravnavati zadružni mlekarški obrat »Porezenec«, ki bo imel za znak planiko, murko in encijan s Poreznom v ozadju. Dnevno bo ta obrat predelal lahko 4000 litrov mleka. Mleko bo obrat dobival iz 28 vasi Cerkljanskega. Predvidena je izdelava sira »Ementhal«. Novo poslopje mlekarškega obrata je stalo okoli devet milijonov dinarjev, za opremo da bodo potrošili še dva milijona dinarjev. Za prevoz mleka bosta skrbila dva avtomobila.

Elektrogospodarska šola je druga vrsta pridobitev na Cerkljanskem. Gojenci te šole kažejo pot tisti Cerkljanski mladini, ki se še izgublja v puhih gospodarskem popivanju in kvartanju. (Včasih tudi odraslim).

Zelo delavna je gasilska četa. Prav te dni je dobila nov gasilski avtomobil, ki ga je izdelala mehanična delavnica v Novi Gorici. Za dohavo gumijastih pllačev za kolesa so kmetje brezplačno prispevali lesa za 300.00 din. Že takoj po osvoboditvi

Kmetijsko zadružništvo v postojnskem okraju pred novimi nalogami

V ponedeljek so se v Postojni se stali predstavniki javnega in gospodarskega življenja ter razpravljali o situaciji v zvezi z reorganizacijo KDZ. Problem je dobro obrazložil v svojem referatu v časopisu tovarniški Kardelj, svojo konkretno obliko pa je dobil z zveznim zakonom, ki je že v veljavi. Ta dokončno urejajo pravne odnose med zadružno in članimi, ki do zdaj še niso bili precizirani. O tem je govoril zbrani sekretar OK ZKJ Postojna, tovarniški Matevž Hace, razpravljajo pa je o tem še več prisotnih, med njimi predsednik OZZ tov. Lojze Zakravšek, predstavnik KDZ Orehek in drugi.

V postojnskem okraju je v glavnem že izvršena reorganizacija in so bile likvidirane nekatere KDZ, ker v novih pogojih ne bi mogle živeti.

To so KDZ v Starem trgu, Grahovem, Sv. Vidu, Babni polici, Hudem vrhu, Predjami in Sajevčah. Ostalo pa jih je ševel in te bodo zdaj trdnji in sovestni nosilec zadružne ideje in socialističnega gospodarstva v kmetijstvu. To so KDZ v Iga vasi, Markovici, Ložu, Ravniku, Cerknici, Orehku, Podcerkvki, Žerovnicu in Planini. Seveda bodo tudi tukaj še razne izpremembe, ker se bo njihova trdnost in gospodarska sposobnost pokazala še ob zmagovalju vseh obveznosti, ki so jih z novo uredbo naložene. Dejansko pa so bile zadruge do zdaj veliko breme za državo na eni strani, po drugi pa prizadevale tudi raznimi tipom, ki so iz čisto spekulativnih namenov stopili v zadruge, da bi jim ne bilo treba plačati davkov itd. Vsekakor bo to stanje popravljeno. Posrečej bo treba razpravljati o KDZ v Planini, kjer na malo manj kot 200 ha lepe zemlje dela komaj troje ljudi. Lahko si mislimo, koliko je

Dijakom se obetajo lepe počitnice

V Postojni so ustanovili okrajno počitniško zvezo. Vodi jo prof. Vito Furlan, dijake pa zastopa postojanski gimnazijec Maks Kebe.

Počitniška zveza ima v glavnem iste naloge kot predvojni Fenialni savez Jugoslavije — omogočiti ob minimalnih stroških dijakom lepe počitnice v različnih krajih naše domovine.

Organizatorji se zdaj predvsem bavijo s preskrbo prenočišč v internatih, šolah in pri privatnih. Osnovna misel je seveda ta, da bodo postojanski dijaki zamenjali po dogovorih svoje stanovanje s stanovanjem drugih dijakov — članov zveze — v načinu.

Zveza pa je navezala tudi mednarodne stike. Že letos pride na obisk okrog 1000 angleških študentov, v prihodnji pa bodo stalno recipročne izmenjave med člani naše Počitniške zveze in člani sorodnih organizacij v inozemstvu. R.B.

Pred dnevi se je začel v Kopru tečaj za mrljške preglednike koprskega okraja. Tečaj vodi univerzitetni prof. dr. Janez Milčinski in je namenjen predvsem za zvišanje števila mrljških preglednikov na deželi. Prireja ga okrajni zdravstveni dom v Kopru.

so kmetje pokazali veliko razumevanje in dali na razpolago veliko lesa, da so gasilci lahko popravili poškodovani gasilski dom, ki ima sedež v nadstropju še stanovanja za dve družini. V kratkem bodo ustanovili manjše čete v Novakih, Šebreljah, na Bukovem in v Zakrižu.

Zdi se, da so na eno važno vprašanje nekako pozabili. To je turizem. Že Cerkno samo je privlačna točka za turiste in izletnike, da ne menjam zgodovinskega kraja bolnice »Franja« pri Novakih. Iz Cerkna je pot na Porezu, ki ga vsako leto običa večje število planincev se iz drugih krajov. Prav tako je iz Cerkna lahko priti na Blegas. Prav bi bilo, če bi v trgu samem poskrbeli za odstranitev ruševin, ki tako kvarejo zunajnost, olepljali hiše in trgovine in poskrbeli za čistočo. To misel smo slišali v razgovoru z ljudmi, zato je tudi tako objavljeno.

Se eno vprašanje moramo staviti: Ali je občinski odbor Zvezne borcev že kazal razpravljajo o postavitev spomenika padlim borcem? Cerkno začeni, da bi tak spomenik dobilo. Ne smejo ostati pozabljeni tisti, ki so bili še na začetku življenjske poti pa so že poznali, da je pot borbe edini izhod iz suženjstva. Če je na visokem Poreznu najvišji spomenik na Primorskem, naj bo še v dolini, da bosta tako simbolično prikazovala priznajo naših ljudi, ki so se borili na višinah gora in po dolinch — za svobodo naše lepe Primorske.

Domacija „NA RUPI“

PRED VELIKIM PRAZNIKOM PRIMORSKE

V prijazni dolinici na razpotegnjem gorskem grebenu Plešarskega grada samevajo tri s slamo pokrita kmečka poslopja; hiša, hlev in klet. To je domacija kmetu Ruparjuki, ki je z družino vred ponosen, da je med narodovsobodilno borbo lahko dal zavetja stalu pokrajskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Primorje od jeseni 1943 do poletja 1944. Ko sem bil pred dnevi na službenem potovanju v temem kraju, nisem mogel premagati željo, ki me je silila, naj običasni tisti gozdovski kraj. Zavil sem z glavnostjo, da molčanje ljudi, ki živijo v tej dolini, so se radi imenovali.

Vsi vendar...
V to dolinico ni stopila noga svrznika vse do prvega aprila 1945. Ljudje so Na Plešah, Na Utrehi, Pri Vrhovcu, V Robu in V Grapi, so znali molčati. Ce je kdo vpraval po partizanom, so odgovarjali, da jih ne poznajo, pač pa da jih ponoči večkrat slišijo, kako hodojimo. Kdo? Kdo? Kdo? saj si ne upajajo pogledati za njimi niti skozi prigrad polkna. Ta zvezdo, ta molčanje ljudi, ki živijo v tej dolini, so se radi imenovali.

xxx

Vsi ljudje tistih samotnih domacija pa so vedeli, da je „Na Rupi“ nekakšna skomandas. Tu je delovalo — idejno vodstvo osvobodilne borbe, ki je revolucionarno razbijalo raznosnosti, ki jih je hoteli vepčiti ljudem sovražna propaganda iz Goričke, Tolminca, Kobarida, Ajdovščine, Postojne, Idrije in Ljubljane. Preprosti kmečki ljudje sami sebi niso znali pojasniti zakaj razne oblike sovražne propagande, zato so jo varovali POOF s te višine s pisano in govorjeno besedo razblaznjili in viči.

Zavedna Ruparjeva družina je temu idejnom vodstvu na razpolago vso hiso in v poroparo so mladjeni zrak, ki je vel in Hotenjske dolinice. Po prislonjih rebi je nad redcem vresjem, ovčjo pašo, telehom in steknem, ki je mogoča sončna vročina, ki jo je izzarevala prehujajoča se zmaja. Prva enčija so neskrito in težki počenčavali nad vresjem, med gabrovim in jesenskim gmrovjem pa se je prepletal rumeni cistrovec. Odnekod je zadušilo po cvetu, zmeli in plomladi...

xxx

Ruparjeve sem dobil doma. Kako toplo, tovarisko smo se pozdravili, kot nekaj med borbi. Dobri ljudje. Ob vhodu in na zunanji strani hiše vzdana marmornata plošča, ki obiskovalcu pove:

„V tej hiši je imel od jeseni 1943 do poletja 1944 svoj sedež in bunker Pokrajskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Primorje, organizator in voditelj primorskega ljudstva v boju za narodno svobodo in demokratične pravice.“

Kdo je bil ta ... organizator in voditelj primorskega ljudstva...?“

Takrat je bila skonspiracija in če si koga vprašal, si dobil priljubljene takde odgovor: »To tebe ne zanimas, ali pa »To mi važi.«

Danes lahko povem in je tudi potrebno, da to vedo vsi nasi ljudje, ker je to nasa zgodovina, na katero smo lahko vsi ponosni.

Tu so delovali: pisatelji France Bevk, dr. Jože Vilfan, Alek Bebler, Primož, Fran Leskovček-Luka, Janež Srednji in še drugi znani hrvaški in slovenski pisatelji, ki jih je vseh omara, ki zavzemata skraj dva kubična metra prostora.

ZDRAVILO PROTIV KRVNIM OBOLEJENJEM. Ameriški zdravnik dr. J. Innerfield je izdelal miniaturni gramofon, ki ni več od zavitka cigareti. Seveda so elektronko uro, ki je tako preizrazila, da njo lahko merijo deleža, dokle samo osem milijonski del sekunde. To uro bodo uporabljali v znanstvene namene, zlasti pri elektronskih instrumentih. Seveda tudi ne more nositi nihče v žepu, ker je v dveh omarjih, ki zavzemata skraj dva kubična metra prostora.

RIBICEV POMOCNIK. Kitajski in japonski ribiči že stoljetja uporabljajo ptico paroparico, imenovano komoran, kot pomočnika pri ribolovu. Podobno so se lovci v Evropi posluževali v srednjem veku sokolom. Komoran ulovi ažijskim ribicem več kot polovico njihovega plena, to je velik mreža. Poselno ga uporablja, če ne gre za ribe v jatah, kajti komoran je siguren in urem potapljal. Okoli vrata mu dajo riz.

ZDRAVILO PROTIV KRVNIM OBOLEJENJEM. Ameriški zdravnik dr. R. Oppenheimer, Enrico Fermi, Carl Andersen, E. N. Milen in drugi proučujejo zadnje skrivnostne atome jedra. Zdaj vemo, da atom sestavlja dvajset delov. Ce se ti delci osvobodijo iz atoma, živijo samo kratke živote. Fiziki proučujejo strukturo atoma s pomočjo akceleratorjev in kozmičnih žarkov v vileni včet kašči kilometerov.

ZEPNI GRAMOFON. Največja franska tovarna gramofonov je izdelala miniaturni gramofon, ki ni več od zavitka cigareti. Seveda so temu primereno majhne tudi plošče, 3-4 cm v premeru, težke nekaj gramov. Ti gramofoni so postali v Franciji zelo priljubljeni, ker so zelo praktični, nosijo jih lahko v žepu, zvok pa se prav nič ne razlikuje od navadnega gramofona.

SEDMORČKI SO SE RODILI SAMO ENKRAT. Medicinska znanost pozna do sedaj samo en primer rojstva sedmorčkov, in sicer v Hamelnu leta 1600 v en tem nam priča v nemški pokrajini Westfali. To je napis na nagrobnom spomeniku, kjer piše tako: »Zakonska žena našega znamene močanega Tilsea Rehmerja, Ana Rehmer je rodila 9. januarja leta 1600 ob treh zjutraj dva dečka in pet dekle. Otreco so umrli 20. januarja ob dvajseti urici. Sicer poznano šest primerov rojstva sedmorčkov in sedem v Stindeset primerov petorčkov. Toda le trije poterčki so ostali živi dalj časa.«

KONJ MANJSI OD PSA. Williss Parkerju iz Kalifornije je uspelo zrediti s križanjem pasem štiri najmanje konje na svetu. Vsak konj je težak le 40 kg in je visok karjat 75 cm, tako da je manjši od nekaterih psov, na primer dogo ali pirenskega psa. Parker pravi, da bo vzgojil tudi miniaturne jelena iz Vzhodne Afrike, majhne pse iz Meksika ter majhne želce iz Anglije, tako da bo njegova farma polna majhnih, prihinkav zivali.

BRITANSKI OPTIMIZEM ZA VZPON NA MOUNT EVEREST. V kratku poskusila priti na Mount Everest britanska ekspedicija. Vodja ekspedicije polkovnik Hunk je izjavil, da je prepričan o uspehu, kajti okorilisti se bodo z izkušnjami vseh dosedanjih ekspedicij, zlasti

»Mogočna nisi, ne prostorna...«

vedeli, da bo v njem objavljen važen članek.

V to dolinico ni stopila noga svrznika vse do prvega aprila 1945. Ljudje so Na Plešah, Na Utrehi, Pri Vrhovcu, V Robu in V Grapi, so znali molčati. Ce je kdo vpraval po partizanom, so odgovarjali, da jih ne poznajo, pač pa da jih ponoči večkrat slišijo, kako hodojimo. Kdo? Kdo? Kdo? saj si ne upajajo pogledati za njimi niti skozi prigrad polkna. Ta zvezdo, ta molčanje ljudi, ki živijo v tej dolini, so se radi imenovali.

xxx

Vsi ljudje tistih samotnih domacija pa so vedeli, da je »Na Rupi« nekakšna skomandas. Tu je delovalo — idejno vodstvo osvobodilne borbe, ki je revolucionarno razbijalo raznosnosti, ki jih je hoteli vepčiti ljudem sovražna propaganda iz Goričke, Tolminca, Kobarida, Ajdovščine, Postojne, Idrije in Ljubljane. Preprosti kmečki ljudje sami sebi niso znali pojasniti zakaj razne oblike sovražne propagande, zato so jo varovali POOF s te višine s pisano in govorjeno besedo razblaznjili in viči.

xxx

Vsi vendar...
Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo veliko borbo vse dali za to, da bi čimprej izgnali okupatorja z naše zemlje. Zdi se mi, da premovali govorimo o takih materah, da pri našem vskdanjem delu preveč pozabljamo name. Rad bi vedel, če je človek, ki izmeri vso globo dobrote v skribi materje za družino — materje med narodovsobodilno borbo? Koliko je zraslo takih partizanskih mater po na-

zvezdo?

xxx

Enega takih dogodkov bi rad v naslednjem povedal. Naj bo ob prazniku žens-amer prispokev hvaležnosti vsem tistim materam, ki so med našo vel

Kaj manjka slovenski prosveti na Koprskem

Slovenci na Koprskem in v Slovenski Istri na splošno se lahko po hvaljajo s takimi kulturnimi tradicijami, kakršnih nima katerakoli slovenska dežela. Po ustanovitvi Čitalnice v Dekaniji leta 1869 in prav tako Čitalnice tudi v samem Kopru leta 1878 se tukajšnja slovenska prosveta od leta do leta bolj in bolj krepi in zajame končno tudi najbolj zakotno istrsko vas.

Slovenska prosveta na Koprskem je bila že od vsega začetka tudi glavni organizator narodno preporodilnega gibanja, ki oblikuje in določa vsebino slovenske narodne misli. Ta veliki polet naše prosvete in narodne misli se ne bi ustavil, če se leta 1918 ne bi pojavila na tem ozemlju imperialistična Italija. Istra je bila staro leglo italijanskega irendentizma in nikjer drugje se niso italijanski šovinisti zagnali v našo prosveto s takim besom kakor tu. Po letu 1929, so italijanski fašisti odstranili še zad-

Šempeter, Hrvoji), vstajajo danes, tako da nas to iškreno razveseljuje. Prav zanimivo je, da so se take vasi najbolj oprijele dramske dejavnosti, ki je po našem mnenju ravno v takih vasil, kjer je bila pismenosnost na dokaj nizki stopnji, kar najbolj pravljiva oblika prosvetnega dela. Domuči fantje in dekleta se v dramskem krožku učijo pravilne izgovarjave slovenskih besed in postajajo obenem najzanimljivejši sodelavci pri domači društveni knjižnici. Marsikdo se že sprasuje, zakaj je naša prosveta tako zaživela tudi v vasilah, ki so gospodarsko močno zaostale, imajo slabe ceste in so v vsakem pogledu močno od rok. No, vzroke bomo našli zlasti v tem: naši ljudje si prosvete želijo. Ko jo pobliže spoznajo, jo vzljubijo. Dobro vedo, da brez uspešnega prosvetnega dela ne more biti niti uspešnega in trajnega gospodarskega napredka. Ker so bile naše vasi iz kirkavškega kota dodgo vrsto

mrtilu. Taka zahteva bi bila seveda neskromna. Sama ZSPD ne more preko svojih moči. Mislimo, da je potrebno, da se raje porazgovorimo o pomoči, ki jo dajejo naši kulturni delavec maši prosveti. Vzemimo koprsko gledališče. Do zdaj se je že mnogo govorilo, naj to gledališče kar najkonkretnje pomaga pri dviganju podeželskih krožkov. Priznati moramo, da so bili vsi dosedanjani posegi našega gledališča na podeželju, kajti šibki. Popravimo, kar smo zamudili! Vsak naš gledališki igralec bodi organizator naše podeželske dramske dejavnosti! To zahtevajo naše razmere in to je pri nas edino prav! Priznati moramo tudi, da je naše gledališče iz Kopra precenjevalo podeželsko publiko, premalo študiralo, kaj je za to publiko najbolj primerljivo. Sadovi gostovanj niso pokazali sadov, ki si jih želimo. Prepricani smo, da bo pnišlo v tej zadevi pri našem gledališču v Kopru kar kmalu do temeljitega preobratu.

Kaj pa naši podeželski prosveti v prvi vrsti manjka? Notranji red, disciplina, ki velja za vsako društvo, če hoči imeti uspehe, vse strožji postopek pri urejanju vprašanja izkaznici in članarine. V našem gospodarstvu se vprašanje donosnosti postavlja vse ostreje. Živi naj, kdor je donosen, podjetja, ki imajo pogope za svoj razvoj. Reči moramo, da vela za naša društva isto pravilo. Vsa naša društva naj torej skrbe, da povečajo svoje imetje in kar najbolj razširijo in poglobijo svojo prosvetno dejavnost.

Pa se vrnimo h kulturnim delavcem! Ali ne bi razmisili nekaj več o vprašanju naše koordinacije ter postali bolj praktični ljudje? Kulturni delavec na Koprskem bo za nas slab kulturni delavec, če ne bo poznal naše vasko gospodarske in prosvetne problematike. Potrebno znamenje v tem pogledu pa si bo najlaže pridobil, če pojde v vas, če bo pomagal vasi bodisi s predavanji ali pa kako drugače.

Poleg vaških prosvetnih društev imamo pri nas tudi Svobodo. Nekatero od teh (Sečovlje, Koper) razvijajo že dokaj živilno dejavnost. Od Svobod si obetamo mnogo. Člani teh društev so naši delavci, pravzaprav ljudje, ki so nositelji najbolj naprednih idej in so v NOB največ doprinesli za našo svobodo. Le delavec je tisti, ki bo s svojo revolucionarno miselnostjo in urejeno moderno industrijo dokončno preobrazil tudi našo vas.

Oportunitizem, ki se pojavlja tu in tam v naši prosveti, je tak kakor vsak oportunitizem. Tu in tam slišimo pripombe: nimamo dovolj povođil, nimamo dovolj glasbenikov, ki naj bi vodili naše pevske zborne in godbe. To seveda ne drži. Manjka nam le praktičnosti in v nekaterih primerih tudi volje, da bi se krepitev povezali z našimi ljudmi, ki komaj čakajo, da pride nekdo, ki bi jih učil in prosvetno dvigal.

Če gledamo na našo prosveto kot na celoto, lahko rečemo, da ne zavestamo. Zdaj je bolj v ospredju ta prosvetna panoga, zdaj druga. Če smo toliko let trpleli pod fašističnim jarmom in pred tem tudi pod jarom drugih izkoničevalcev, bo pač jasno, da čudežev ne moremo delati. Prav gotovo pa vse pojde vedno bolje. Važno je, da nikdar ne pozabljamo odpravljati napak, važno je, da jih uspešno zmanjšati, da čim bolj obvladamo ves položaj. Naša pot gre tudi v prosveti nevzdržno navzgor. VS

Jurčičev „Domen“ v Krkavčah

Odkar je prišel v Krkavče učitelj Marušič, je zaživel tudi kulturno-prosvetno življenje. Komaj dobrih štirinajst dni je, kar je igralska skupina gostovala pri Sv. Petru s Petrovičevim »Vozel«, pa bo v nedeljo 12. aprila (popoldne) že zopet nastopila v Krkavčah z Jurčičevim s sprevozro »Domenem«. Ob tej priložnosti bo prvič nastopila tudi nova folklorna skupina. To bo v razmeroma kratkem času že druga večja kulturna predstava.

Vsekakor zaslužijo člani te mlade igralske skupine vse priznanje za svoje prizadevanje pri dviganju kulture na vasi. Tudi učitelj Marušič, ki igralce uči in režira, zasluži pojavljanje za svoje delo.

„Naša sodobnost“ in „Obzornik“, novi slovenski kulturni reviji

Pred kratkim je prišla na kmalu trg prva številka nove slovenske literarne revije »Naša sodobnost« ter prva številka »Obzornika«, ki ga izdaja Prešernova družba kot mesečno revijo. »Obzornik« je sicer izhajal že prejšnja leta kot mesečnik za ljudsko prosveto. Vendar med javnostjo ni dosegel priznanja, kakršnega bi moral. Zato se je Prešernova družba odločila, da ga bo izdajala kot redno mesečno glasilo za svoje članstvo. S tem v zvezi je bilo treba tudi opremeni in prilagoditi vsebinu, kajti le tako bo revija lahko dosegla svoj namen. Te spremembe je čutiti že v prvi številki. Tako lahko govorimo tudi o »Obzorniku« kot o novi reviji.

Najprej nekaj o »Naši sodobnosti«. Kaj je privelo do ustanovitve te revije in kakšen je njen cilj? »Naša sodobnost« je naslednica »Novega sveta«, ki je izhajal vse povečana leta kot osrednja slovenska literarna revija. V njej so sodelovali predvsem starejši, že priznani književniki, v zadnjih letih pa so se afirmirali tam tudi nekateri mlajši. Življenje pa postaja vse bolj pisano in tako je »Novi svet« postal sčasoma preozek. Začetek je uredništvo odločilo, naj naša književnost resnično odraža življenje našega človeka, razširi krog sodelavcev in revijo prenamenuje.

Uredništvo nove revije sta prevzela Ferdo Kozak, bivši urednik »Novega sveta«, in Boris Zihelj, član sveta za kulturo in prosveto. O namenu »Naša sodobnosti« beremo na prvi strani naslednje: »Njen prvi namen je, nadaljevati in razvijati vse zares pozitivne književne in knjižnokritične tradičije osrednjih slovenskih revij od »Ljubljanskega zvona« do »Novega sveta«... podpirati nazore naših knjižnih ustvarjalcev, njihovo prizadevanje, da bi naš sodobni človek s svojimi čustvovanji in strem-

ljenji, da bi naš prelomni čas, v katerem živimo, našel v slovenski književnosti ustrezen izraz; terjati in pospeševati načelno književno in vobčno umetniško kritiko kot najčim krovitec orožje v boju za resnično socialistično umetnost.« Poleg tega pa bo »Naša sodobnost« skrbela tudi za tehtne znanstveno-politične publikacije, v njej bomo našli razprave o mednarodnih, gospodarskih, političnih in kulturnih vprašanjih. Če bo »Naša sodobnost« ta svoj program res tudi izvajala, bo potrebljena vsakemu človeku.

Druga revija je »Obzornik«. Preden govorimo o njem, moramo spregovoriti o Prešernovi družbi. Ustanovili so jo letos, 8. februarja, na naš kulturni praznik kot naslednico Prešernove knjižnice, ki je zadnjih leta imela vse manj uspeha med ljudstvom. Njen namen je nuditi ljudstvo prepotrebno branje in ga kulturno vzgajati. Kot nekatere predvojne družbe (Mohorjeva, Cankarjeva, Vodnikova), bo tudi Prešernova družba izdajala letne knjižne publikacije. Prvi tem se bo oziral na do, mačo in tujo književnost. S kvalitetnimi domaćimi deli (v ta namen je razpisala nagrade) in dobrimi prevodnimi deli bo gotovo žela uspeh. Poleg koledarja in dveh letoslovnih knjig bomo dobili vsako leto tudi eno poljudno-znanstveno knjigo, kjer bo predvsem naš kmet našel veliko koristnega, ter eno mladinsko knjigo.

Kot redno mesečno publikacijo pa bo Prešernova družba izdajala »Obzornik«, ki bo prinašal kraje leposlovne stvari, zapiske in razprave o umetnosti in znanosti, seznanjal nas pa z dogodki doma in v svetu. Prva številka nam je pokazala pestrost in zanimivost. Poleg literature najdemo v njej tudi številne reprodukcije naših slikarjev.

NOVI FILMI

KOBILICE

Angleški naslov filma je »The Little Foxes«, kar pomeni po naše male lisice oziroma šakali. Napredna ameriška pisateljica Lillian Hellmanova pesem: »Polovite nam lisice, male lisice, ki nam kvarijo vinograde. Zajakaj naše trte imajo nežne sadove.« Male lisice, šakali — to so pohlepni, ki so v svojem pohlepju da denarjem ne izbirajo sredstev in uničujejo kot kobilice vse, kar je v tisočletjih zraslo v vinogradu človeštva dobrega in plemenitega.

Te človeške kobilice so v filmu premožni trgovci z bombažem Hubbardi, ki žive v mestecu na ameriškem jugu. Čeprav so premožni, hčijo vedno več in več in pri tem ne izbirajo sredstev. Njih ni mar lastna dežela, niti ne, če spravijo na berastro palico bele ali črne. Pohlep pa denarju jih hkrati druži in razdvaja v besni borbi vseh proti vsem. V tem svetu iščeta in najdetra izhod mala Aleksandra, Reginina hči, ter učinjar David Hewitt.

Film, v katerem nastopajo znani ameriški igralci Bette Davis, Herbert Marshall, Teresa Wright, Ri-

chard Carlson in drugi, je nedvomno umetnina, ki zapusti v gledalcu globok vtis. Režiserju Willihamu Wylerju je uspelo nepretirano prikazati nasprotja, čeprav sam scenarij teži k črno-beli delitvi značajev.

PASTORALNA SIMFONIJA

Protestantski duhovnik v neki francoski gorski vasici je vzel k sebi slepo in na pol divje dekleter Ger, trudo. Vzbuđil ji je predstave o lepoti vidnega sveta, vendar bolj iz svojega egoizma kot iz človekoljubnosti. Deklica se je razvila v pričnupno dekle, ki je v svoji nedolžnosti vzljubila »dobregca pastorja. Ta jo je tudi nagovoril, da je odbila njegovega sina, ko se je zaljubil vanjo. Sele po operaciji, ko je Gertrude spregledala, so umrle v njej vse podobe lepot, predvsem pa se je razočarala nad pastorjem. Ker ni videla nobenega drugega izhoda, se je utopila v gorskem potoku.

Francoski film Pastoralna simfonija je izdelan po istoimenskem romanu francoskega pisatelja André Gideja. Gertrudo igra Michèle Morgan, pastorja pa Pierre Blanchar.

Bette Davis in Teresa Wright v filmu »Kobilice«

Nekdanji perski zbor portoroških učiteljičnikov

nje ostanke naše prosvete in šli odločno na linijo, da naše ljudi kar najhitreje poitalijančijo. S svojo politiko so nam povzročili tako veliko škodo, da še danes čutimo njene zle posledice. Naša vas, ki se je bila že gospodarsko opomogla in dvignila svojo prosveto na dokaj visoko stopnjo, se je pogreznila v največjo bedo. Vendar se naši ljudje, razen nekaterih izjem, niso poitalijančili, nasprotno, vztrajali so pri svojem in šli po letu 1941 v boj na življenje in smrt proti okupatorjem in sploh vsem svojim izkorisčevalcem. Dve partizanski tehnički s številnim časopisjem in revijami, nadalje partizanske šole v Pobegih, Dekaniji, Babičih, Truskah, Borštu in Glemu kakor tudi številne kulturne prireditve za časa NOB so otipljivi dokazi naglega dviga naše prosvete v Istri. Končno je prišla za tem toliko zaželena svoboda in polet naše prosvetne dejavnosti. Po maju 1945 so pri nas v Istri rasla prosvetna društva kakor gole po dežju. Na Koprskem je zraslo kar čez noč kakih 30 prosvetnih društev. Naši ljudje so pokazali pri obnovi svoje prosvete izredno vzajemnost in močno voljo. Po navadi je bil vložen trud mnogo večji kakor pa sadovi sami, no, in drugače tudi ni moglo biti. Od nekdanjih povodov je tista naša prosveta in šli odločno na linijo, da naše ljudi kar najhitreje poitalijančijo. Zategadelj bo razumljivo, da se je morala prosvetna dejavnost v Slovenski Istri v prvih povojnih letih razvijati bolj v širino kakor pa v globino. Doba mitingov se v zvezi s takim položajem zaključi še pred nekaj leti.

Pa poglejmo nekatera vprašanja današnje prosvete. Nov element v naši prosveti so številni inteligenčni, domaćinci, ki so v zadnjih dveh ali treh letih dokončali tukajšnje srednje šole, kakor tudi številni fantje in dekleta na vasi, ki so napravili različne tečaje in pridobili v konkretnem delu bogate zkušnje. Naša prosveta je prešla v zadnjih dveh letih odločno na linijo izboljšanja kvalitete. Nekdo bi morda mislil, da se bo zadržal tega številno društvo zmanjšalo. Prav nič. Nekatera so zaspala, toda takoj so že nastala nova. Tiste slovenske vasi, kakor Krkavče, Šempeter, Nova vas. Korte in se nekatera druge, ki so bile nekdaj močno znamanjene in si je dala v njih opravka celo Lega Nazionale (Krkavče,

Kako bi potekala atomska vojna

Čeprav vse kaže, da mednarodna skupnost popušča, ter izgleda, da se vojna nevarnost odmika, bi hoteli našim bralcem na kratko prikazati, kako si predstavljajo nekateri ameriški krog, pred vsem nekateri novinari, vojskovanje v bodoči atomski vojni.

V Ameriki so prepričani, da bi se bodoča vojna lahko začela s sovjetskim napadom. Na splošno odklanjajo idejo preventivne vojne. Pri tem se strinjajo z besedami, ki jih je izrekel ameriški zunanjji minister v svojem prvem radijskem govoru po nastopu svoje službe. »Nekatere neadgovorne osebe poudarjujo, je rekel Dulles, da je vojna neizogibna in da čas dela proti nam. Zato bi bolje storili, da začnemo prvi. Predsednik Eisenhower je odločno proti taki politiki, kot tudi ja. Nikoli se ne bomo odločili za vojno kot sredstvo naše politike.«

WASHINGTON PREDVIDEVA SOVJETSKI »PEARL-HARBOUR«

Amerikanci so prepričani, da, če bo priskočilo do vojne, se bo začela z neskladnim napadom proti njihovi deželi. Podobno kot so pred malo več kot enajstimi leti Japonci napadli pomorsko bazo Pearl-Harbour. Toda Pearl-Harbour bi se tokrat imenoval New York, Chicago, Washington, Detroit. Tako misli večina Amerikanecov.

Napad bi prišel brez dvoma po zraku iz vzhodne Sibirije ter iz različnih točk Sovjetske zveze preko arktičnega kroga. To bi bil glavni napad. Ideja, da bodo morale Združene države pretrpeti strašno atomsko bombardiranje, je močno zasidrana v Amerikanecih. Tako vsaj izkaže v pisanih ameriških listov, ki skoraj do potankosti predvidevajo, kako naj bi se razvijal ta prvi napad.

KAKO SI PREDSTAVLJAJO AMERIKANCI PRVE URE VOJNE

Rusi bi najbrže po ameriškem nameri izkoristili za napad tudi podmornice. Od 350 podmornic, katerih naj bi jih imela Sovjetska zveza, bi jih bilo le 80 sposobnih, da bi brez večjega rezilca pnisle do ameriških obal. Te bi se približale na 80 kilometrov ameriškemu obrežju ter bi se vse ob isti uni pojavile na površju ter vrgle vsake podzem ali dva po radu vodeče izstrelke na dolocene objekte. Istočasno bi se začeli zračni napadi. Žrtve bi bila velika mesta. Po vsej verjetnosti bi bili usmerjeni tudi proti vojnim objektom, od koder bi Sovjeti pričakovali protinapade ter proti središčem, kjer Amerikanci izdelujejo atomsko oružje.

Amerikanci predvidevajo, da bi ti napadi povzročili najmanj 1 milijon mrtvih. Napadi bi naleteli na urogročno protiobrambo. Predvsem bi zadevali na močno mrežo protiletalskih baterij, radarskega omrežja ter pričakovalne službe, ki šteje danes

200.000 mož. Za ojačitev te mreže misijo v naslednjih petih letih izdati 25 milijard dolarjev. Sicer pa je Združene države veliko laže braniti pred zračnim napadom kot Sovjetsko zvezzo.

Amerikanci misijo, da imajo Rusi kakih sto atomskih bomb. Od tega bi verjetno uamenili 30 bomb za prvi napad. Po ameriškem mnenju bi 70 odstotkov bomb doseglo svoj cilj.

SAC BI VODIL PROTINAPAD

Strategic Air Command (SAC) bi nekaj ur po sovjetskem napadu začel protinapad. To je poveljstvo ameriškega strateškega letalstva, ki ima svoj sedež v bližini Omaha v državi Nebraska. Amerikanci so zelo ponosni na svoje strateško letalstvo. To so letala, ki bi ponesle atomsko bombo v srečo sovražnega ozemlja. Razširila bi sovražnikove letalske baze, njegovo industrijo in druga vojaska sredstva. Amerikanci smatrajo, da njihovo strateško letalstvo odvrača Sovjetsko zvezzo, da ne začne vojne.

SAC je direktno podrejen ameriškemu glavnemu stanu in predsedniku republike. Poleg v Združenih državah ima svoje baze na Groenlandiji, na Aljaski, na Islandu v severni Afriki in tihomorskih otokih. Iz svojih podzemnih zaklonišč je poveljstvo ameriškega strateškega letalstva direktno povezano s svojimi 12 bazami v Združenih državah ter z ostalimi po svetu, ki jih je kakih 25. To poveljstvo lahko vsak trenutek govori s katrimkoli svojim letalom, ki je v zraku, in to krajekoli na zemeljski obli.

SAC ima 165.000 oficirjev, podoficirjev in letalcev. Njihov poveljnik se imenuje Curtis Le May. Ta general neprestano vežba in nadzira svoje moštvo. Po mnenju ameriškega tiska so to najboljši ameriški letali. Dan in noč so pripravljeni, da poletijo s svojimi atomskimi bombami na svojih superbombnikih na reaktivski pogon proti napadalčevemu ozemlju. Toda le na povelje.

AMERIŠKO ATOMSKO OROŽJE

Kakor kaže, imajo Amerikanci za enkrat je bomba A, to je bomba, ki je porušila japonski mesti Hirošimo in Naoasaki. Bomba, ki so jo vrgli na ti dve japonski mesti, je bila enaka po svoji sili 20.000 tonam razstreliva. Medtem so že izdelali bombe, ki so enake 120.000 tonam razstreliva. Povprečne ameriške A bombe, ki so namenjene za strateško bombardiranje, imajo silo 50.000 ton eksploziva ter tehtajo 5 ton. Sodijo, da imajo danes Združene države okoli 1000 takih bomb. SAC bi lahko v nekaj dneh vrgel na Sovjetsko zvezzo eksplozivno silo, ki bi bila enaka po svoji moči vsem bombam, ki jih je v petih letih vojne odvrglo vse zapadno letalstvo na sovražnikovo ali okupirano ozemlje. V enem mesecu bi bila uničena važna indu-

strijska središča in važnejša mesta v Sovjetski zvezzi.

To pa ne bi ustavilo sovjetskoga napada v Evropi.

UPORABA ATOMSKE BOMBE V TAKTIČNE NAMENE

Medtem bi se razvijala bitka za Evropo. Strateško bombardiranje Sovjetske zvezze bi imelo vsekakor nek posreden vpliv na to bitko. V tej bitki pa bi imelo veliko vlogo taktično bombardiranje z malimi atomskimi bombami, ki imajo moč le nekaj tisoč ton razstreliva ter jih lahko vržejo iz lahkih lovskih bombarderjev. Atomske bombe bi v bitki za Evropo uporabljali za bombardiranje neposrednega sovražnikovega zaledja ter v podporo četam. Tako bombardiranje bi imelo velik učinek zlasti pri koncentriranih sovražnikovih napadih v velikih ofenzivah. Pol dučata lahkih atomskih bomb bi povzročilo, da bi bile vojaške operacije, katerih so se posluževali v prejšnji vojni Nemci ali Rusi pri proroku sovražnikove fronte, močno tvegane. Veliko množine pehotne, topništva in tankov, ki so jih ob takih priliku skonecntrirali na nekaj kilometrih, bi bile lahek cilj za atomske bombe. Lahka atomska bomba bi na površini 5 km uničila vse, na precej večji površini pa bi povzročila težke opckljive ljudem in živalim.

Poleg tega razpolagajo Amerikanci z atomskim topom, ki meče svoje granate 30 kilometrov daleč.

Tako naj bi se razvijala atomska vojna. Kakor vidimo, bi uporaba atomskega orožja popolnoma spremnila način vojskovanja v bodoči vojni. Veliko tveganje za tistega, ki bi začel vojno, obstaja v tem, da danes nima samo ena država atomske bombe. To pa daje precejšnje jamstvo, da se ničče ne bo držal spustiti se v vojno pustolovščino.

ZAKONSKI PREPIR V SREDNJEM VEKU

»Kunigunda, ubil sem zmaja s sedmimi glavami, da sem te lahko dobil za ženo. Sedaj pa vidim, da bi bilo bolje, da bi ubil tebe ter da bi se oženil z zmajem!«

Napredovali smo počasi čez rob prepada. Ker nas tema ni obvarovala napada, smo spet pričakali naše luči. Eno naših okroglih okenc je bilo popolnoma zatemnjeno od nečesa, kar je izgledalo kot spodnji del žledeca nostvora. Njegova glava in njegove velike škarje so nad nami opravljale svoje delo in mi smo se nihali kot zvonce. Moč zverine je morala biti strašnega. Ali so že kedaj smrtniki bili v takem položaju — z več kot sedem tisoč metrov vode pod seboj in s to smrtnosno pošastjo nad seboj? Nihanje je postajalo vsevdih močnejše. Kapitan je nekaj razburjeno zaklical po telefonu, ko je občutil trzaje na jekleni vrvi. Maracot je skočil na noge in je v obupu dvignil roke nad glavo. Celo v kabini smo občutili, kako se trgajo žice na kablu in trenutek nato smo že padali v neznansko brezno oceanu.

Ko so oziram nazaj na ta strašni trenutek, se spominjam, kako je Maracot divje kriknil.

»Kabel se je pretrgal! Ničesar ne morete storiti za nas! Vsi smo zapisani smrti!« je vpil pri telefonu in nato je še dodal: »Zbogom, kapitan, zbogom vse!« To so bile naše zadnje besede ljudem na zemlji.

Nismo padali naglo v globino, kot bi bil človek pričakoval. Kljub naši težini, nam je zrak v kabini omogočil, da smo počasi in nahalno tonili v prepad. Slišal sem še, kako je zunaj močno zapraskalo, ko smo združili meli kleščami strašnega nestvora, ki je povzročil našo nesrečo, in v rahlem kroženju smo padali v brezdanje globine. Dobrih pet minut je trajalo, preden se je v vsej dolžini odvila naša telefonska žica, ki se je nato pretregala kot nit. Skoraj v istem trenutku se je odtrgala naša cev za zrak in slana voda je začela vdirati skozi zaklopke. S hitrimi in spretnimi rokami je Bill Scanlan zvezal konce gumijastih cevi in tako zaustavil prodor vode, medtem ko je doktor odpril pipe na jeklenkah s stisnjениm zrakom, ki je sikajoč začel polnitni našo kabino. Luči so ugasnile, ko se je žica pretregala, toda doktor je v temi spojil Hellesenove suhe baterije, ki so dajale električni tok žarnicam na stopru.

»Za teden dni smo dobrji,« je dejal s kislim nasmehom. »Vsaj ne bomo umirali v temi!« Potem je žalostno zmajal z

Vi poznamo afriškega leva, da živi na svetu tudi — morski lev, pa ne vemo vi. Na stiki vidimo morskega leva, ki živi ob vsem obrežju Tihega oceana, posebno pa ob obrežju Beringove ožine. Odrasel morski lev je do pet metrov dolg in doseže 500 kg teže. Morski lev je razumna žival in se zelo naveže na človeka, kar dokazuje naslednji dogodek: Leta 1879 je v pariškem zverinjaku po nesreči padel čuvaj s pecino na rob umetnega jezera, kjer so bili morski levi. Pri padcu je zadel z glavo ob kamen in si prebil lobanjo. Ko je padel v vodo, so se levi takoj zbrali in poskakali za njim. Dvignili so ga na površje in na hrbtih prinesli na obrežje in tam odložili. Nato so zagnali velik hrup, kot bi klicali ljudi na pomoč.

ZMAGA HIPNOTIZIRANEGA BOKSARJA

»fiber stekla, ki je obloženo z bakelite, izdelanim v glavnem iz surove nevnitljive gume. Je zelo odporen proti visoki temperaturi, ki se razvija pri izrednih brzinah današnjih modernih letal. Ta mehanica speciale vrste stekla s surovo gumo je izredno močna ter lažja od aluminija.

12 letni Japonec je prijavil 24 izumov

12-letni Japonec Konhi je do sedaj prijavil patentnemu oddelku japonske vlade v Tokiju 24 izumov. Konhi je čudežni otrok. Ko je začel hoditi v ljudsko šolo, ga je njegov učitelj hotel takoj prestaviti v višji razred. Toda starši so bili proti temu, ker so se bali za njegov razvoj.

Ves svobodni čas preživi v svojem laboratoriju. Med drugim je iznašel dvokolo, na katerem je montiran zvočnik z ojačevalcem. Baterije ojačevalca se polnijo s pedalji. Nekateri japonski politiki se zanimalo za ta izum, ki bo zelo koristen med volilno kampanjo.

»Res ni v tej sobi niti centimetra več prostora za pohištvo, toda zato pa la'ko delamo, kar se nam zlubi.«

glavo in prijazen nasmeh se je razlil po njegovem mršavem obrazu. »Za mene je pač vseeno. Star sem že in sem opravil svoje delo na svetu. Žal mi je samo, da sem vaju, ki sta še mlada, vzel s seboj. Moral bi bil iti sam na to tvegano pot.«

Jaz sem mu samo stisnil roko, da ga pomirim. Bill Scanlan je pa tudi molčal. Tonili smo počasi. Samo temne sence rib, ki so brzle mimo naših oken, so nam kazale našo hitrost. Zdela se je, da se mi pomikamo navzgor, ribe pa navzdol. Še vedno smo se nihali in lahko bi se zgodilo, da se kabina nagnе na stran ali pa celo popolnoma preobrnе. Vendar je, na srečo, naša težina bila tako enakomerno razporejena, da smo obdržali ravnotežje. Ko sem pogledal na globinomer, sem videl, da smo bili že eno miljo globoko.

»Vidite, da sem imel prav,« je pripomnil Maracot z nekakšno samozadovoljnostjo. »Verjetno ste brali moj članek v Poročilih oceanografskega društva o odnosu med pritiskom in globino. Hotel bi poslati na svet samo nekaj besed, predvsem zaradi tega, da odgovorim Bulowu iz Giesen-a, ki je bil nasprotnega mišljenja.«

»Bogome! Ce bi lahko poslat na zemljo kako poročilo, prav gotovo ne bi izgubljal besed s kakšnim trdoglavim čudakom,« je rekel mehanik. »V Filadelfiji živi punčka, ki bi iz svojih lepih oči potocila marsikatero solzo, ko bo zvedela, da Bill Scanlan ni več med živimi.«

»Vi ne bi smeli z nama,« sem mu dejal in ga prijel za roko.

»Kakšna preklemama mevža bi bil, če bi bil vaju pustil na cedilu,« je odgovoril. »Ne, tak je pač moj posel in nič se ne kesam, da sem šel.«

»Kako dolgo bomo še?« sem vprašal doktorja čez nekaj časa.

Skomizgnil je z rameni.

»Na vsak način bomo še utegnili videti resnično dno oceana,« je dejal. »V naših jeklenkah je še dovolj zraka za današnji dan. Imeli pa bomo težave s pokvarjenim zrakom, ki nas bo začel dušiti. Ce bi se samo mogli rešiti ogljikovega dvokisa...«

»To se mi pa zdi povsem nemogoče!«

(5)

Nekoliko sekund kasneje smo že bili nad lavino planjavo in se rahlo zibali v mirni vodi. Toda strašna zverina je bila vztrajna. Po kratkem presledku smo spet slišali kako je tipkočoč okoli nas, praskala s svojimi tipkalkami in ostro grebla s svojimi škarjami. Bilo je grozno sedeti tako brez besede v temi in vedeti, da v bližini preži na nas smrt. Ali bo okno its udarco teh silnih škar? To vprašanje je vsakemu od nas ključalo v možughah.

Nenadoma se je pojavila druga neprtičakovana in še večja nevarnost. Udarci so se pomikali na streho našega majhnega bivališča in začeli smo se zibati sem in tja enakomerno in močneje.

»Kristus nazarenski!« sem jeknil. »Lotila se je naše jeklene vrvi. Gotovo jo bo presekala.«

»Cujte, doktor, po mojem bi bilo najbolje, da jo potegnemo na površino. Mislim, da smo videli, kar smo hoteli videti in Bill Scanlan bi se enkrat red prišel domov. Pozvonite in naj potegnemo vse skupaj gor.«

»Toda saj nismo opravili niti polovico posla,« je zakrehal Maracot. »Pričeli smo komaj z raziskovanjem robovja Brezna. Dovolite, da ugotovimo vsaj njegovo širino. Ko bomo prišli na drugo stran, se prav rad povrnem gor.« Nato je stopil k telefonu: »Vse u redu, kapitan. Premikajte počasi, dokler ne pom ukazal ustaviti.«

MLADIM UČENJAKOM TOPLOMER

(Nadaljevanje)

Pa sta potem vtaknila toplomerovo bunčico v toplo vodo in sta videila, da se je srebrna nitka v cevki začela raztezati in plezati navzgor, ker drugam ni bilo prostora. In sta bila radovedna, do kog bo to šlo. Čim bolj je bila voda topla, tem više je lezla srebrna nitka v cevki. Ko je bila voda popolnoma vreda, se je nitka povzpela zelo visoko in na nekem mestu obstala. Više ni hotela iti, pa naj sta kurila pod kotom z najboljšimi drvi.

In sta spoznala tole resnico: kadar voda zmračuje (temu sta rekla mediteč), kaže živo srebro v toplomeru ninič; ko pa voda od vročine vre (temu sta rekla vreličec), kaže raztegnjeno živo srebro — koliko? Veste, v tem sta si bila v laseh. Reomin je tam, kjer je živo srebro ob vreličcu obstalo, zarisal črtico in je zapisal zraven številko 80. Med lediščem in vreličcem je zarisal osmedeset črtic, ki jih je rekel stopinje. Celziju pa številka 80 ni prav niti ugasala in je rekel, da bi morala biti 100. Om je med lediščem in vreličcem narisan sto črtic in jih je tudi rekel stopinje.

Tako sta odsej vsek svojo trdila: Reomin, da zavre voda pri osmedesetih stopinjah, Celzij pa, da zavre pri sto stopinjah. Slo je zdaj za to, s katerim bomo mi, navadni ljudje, potegnili. In se je zgodilo v teku dolgih let, da smo vsi potegnili s Celzijem, ker nam številka sto veliko bolj ugasja. Ko danes štejemo stopinje toplotne ali mraza, imamo v mih zmeraj samo Celzija.

Mnogo let je vzelio, preden sem vse to pogrunatal. In takrat, glejte, ko sem postal zelo brihiten in sem bil propričan, da znam vse, mi pride v roke velik ameriški časopis. In sem kral v njem, da je v ameriški državi Kolorado velikanska vročina in da kaže toplomer nič manj kakor 95 stopinje toplotne!

(Se nadaljuje)

ZGODBA O JANKU IN PSU KASTORJU

V neki vasi je živel reven kmet, ki je imel eno in sina Janka. Za deseti rojstni dan so Janku kupili majhna psa. Janko ga je imenoval za Kastorja. Lep in priden kuža je bil Kastor. Zelo rad je imel tudi Jančko muco. Branič jo je pred sovražniki.

Ko je Kastor zrasel, je šel Janko nekoc v gozd po drva. Seveda tudi Kastorja ni pozabil vzeti s seboj. Kmalu se je naredila noč. Janko je hotel iti domov, a ni videl poti.

Tedaj začne v gozdu tuliti volk. Janka je bilo zelo strah. Ko pa je volk prišel bliže, ga je Kastor zgrabil za vrat. Vnela se je borba. Kastor je imel okoli vrata želesno ovratnico. Tako ga volk ni mogel zadaviti. Kmalu se je volk utrudil in se vedno bolj izogibal Kastorjevinem zobem. Kastor mu je skočil za vrat in mu zlomil hrbtnico.

Nato je z Jankom odšel domov. Od tedaj je veljal Kastor za najboljšega psa v vsej okolici.

JURCA FRANC, dijak iz Postojne

O, sveta božja pomagavka, kako me je to pretreslo! Samo pomislite! Pri sto stopinjah voda vre, pri 95 stopinjah pa je presmeto manj vro-

»Tukaj imamo tudi jeklenko s čistim kisikom, ki sem jo pripravil, če bi se nam pripetila kaka nezgoda. S to zalogu kisika si bomo od časa do časa pomagali in si podaljševali življene. Poglejte, sedaj smo pa že več kot dve milji globoko.«

»Vsi ti poskusi, da si podaljšamo življene, nimajo smisla. Prej ko končamo, bolje bo za nas,« sem dejal.

»To je edino pametno,« je vzkliknil Scanlan. »Najbolje bo, če takoj napravimo konec.«

»In da izgubimo najčudovitejši prizor, ki ga je človeško oko sploh kedaj video,« je rekel Maracot. »To bi bilo izdajstvo nad znanostjo. Zapisujmo si do konca vse, kar bomo se utegnili videti, čeprav bodo vsi naši zapiski ostali z našimi trupli večno pokopani. Treba bo pač igro dokončati.«

»Tič je pa, tič, ta naš doktor!« je vzkliknil Scanlan. »Mislim, da ima on še največ korajče. No, pa pojdimo do konca.«

Vsi trije smo potreplejivo sedeli na klopici, se krčevito držali s prsti za njen rob, ker se je kabina nihala in zibala sem ter tja, medtem ko so ribe še vedno šwigale navzgor mimo naših oken.

Sedaj smo dosegli tri milje,« je opozoril Maracot. »Spustil bom malo kisika, gospod Headley, ker nam že primanjkuje zraka. Ena stvar je gotova,« je dodal ter se suho zahehtal, »odslej naprej bo to Maracotova globina. Ko bo kapitan Howie oznanil našo nesrečo, bodo moji učeni tovarisi poskrbeli, da bo moj grob postal moj nagrobeni spomenik. Celo Bulow iz Giessena...« Njegove besede so se izgubile v nerazumljivem mrmarjanu nekakšnih znanstvenih polemik.

Sedeli smo spet tisto, opazujči kazalec, ki se je pomikal k četrtil milji. Naenkrat smo zadebi ob nekaj težkega, kar nas je tako močno pretreslo, da sem se zbal, da nas bo popolnoma preobrnilo. Morda je bila kaka velika riba ali pa smo verjetno udarili v kakšen skalnat rt prepada, v katerem smo padali. In vse niže in niže nas je v krogu vrtin-

čilo skozi temnozeleno neizmernost voda. Kazalec na številčnici globinomera je šel že precej čez osem tisoč metrov.

»Kmalu bo konec našega potovanja,« je rekel Maracot. »Pri lanskih merjenjih sem s Scottovo sondno ugotovil največjo globino od osem tisoč sedem sto metrov. V nekaj minutah bo naša usoda odločena. Morda se bomo ob udarcu na dno zdrobili. Mogoče je pa tudi...«

In v tistem trenutku smo pristali.

Še nikdar mi mati svojega otročiča tako nežno položila v pernice, kot smo se mi vgnezdzili v najglobljem dnu Atlantskega oceanja. Mehka, debela in prožna grez, na kateri smo ležali, je bila kot blazina, ki nas je obvarovala od vsakega najmanjšega pretresljaja. Obsedeli smo skoraj negibno na naših sedežih in storili smo prav, da se nismo premaknili, kajti pristali smo na nekem ozkem gričku, pokritem na debelo s sluzastim in lepljivim blatom, ter se nalahno zibaje nihih, na pol viset nad robom grička. Bili smo v nevarnosti, da se prevrнемo na stran, vendar smo se končno nekako ustalili in mirno občitali. Ko se je to zgodilo, je dr. Maracot, ki je zrl skozi svoje okence, začudeno vzkliknil in prav hitro ogromno dno oceana je bilo razsvetljeno.

Vsi osupili smo ugotovili, da smo še vedno vse jasno vidieli. Zunaj je vladala nejasna, meglena svetloba, ki je prihajala skozi naše okence in ki je bila podobna bladnemu siju zimskega jutra. Strmeli smo v to nenavadno prikazan in smo brez naših luči lahko jasno videli nekajko sto metrov na vse strani. To je bilo nemogoče, nerazumljivo, in vendar so nam naša čutila govorila, da je to bilo dejstvo. Ogromno dno oceana je bilo razsvetljeno.

»Zakaj pa ne?« je vzkliknil Maracot, ko smo tako v tistem začudenju ostali eno ali dve minuti. Kako, da nisem tega predvideval? Kaj je ta pteropodna (od plavutonožcev) ali globigerinska (od korenonožcev) grez? Ali ni to proizvod razpadanja in gnitja teles bilijonov organskih bitij? In na razpadanje v zvezi s fosforentnim svetlkanjem? In

Slavensko dekle

Venček na glavi se bliska iz kitice rožic zelenih, slovensko dekle!

Lilija, vrtnica, mila ti šmarnica ličice krasí — slovensko dekle!

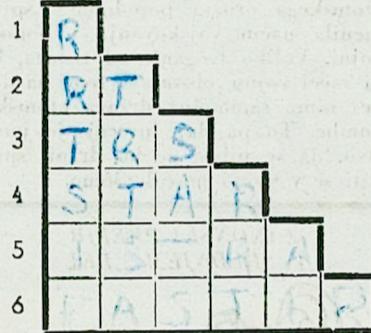
Svetla, ko svit neba, plamena utrinjata v tvojih očeh se, slovensko dekle!

Zala kot rožica, sreca korajžnegga, bistre glave je slovensko dekle!

Dokler slovenski rod biva, po zemlji hod, bode slovelo slovensko dekle!

Slovenska narodna

Pionirske stopnice

Stopnice ste že reševali, kajne? Torej veste, kaj je vaša naloga! Tištimo pa, ki se ne vedo, kako se stopnice rešujejo, bom pa še enkrat posredoval. Vaša naloga je, da vpišete v vsako vodoravno vrsto po eno besedo, vsaka naslednja beseda pa je se stavljenja iz črk prejšnje besede in je ene nove črke!

Besede pomenijo:

- 1) črka, ki jo majhni otroci najtežje izgovorijo,
- 2) v morje segajoči del celine,
- 3) vinska trta,
- 4) mlad,
- 5) naš podolok,
- 6) čuvaj čred.

142. Oj, šilo, bodilo po svetu hodilo, ni pilo, ni jelo, a vendar živilo, prelepo nam pelo.

Posta strica Miha

Med številnimi pisemci, ki še čakajo, da pridejo na vrsto, je tudi pisemec naše nove znanke iz Kruš pri Cajnarjih, Magdalene Bombač! Ljuba Magda, sporočam ti, da sem bil zelo vesel twojega pisma! Prav, da bi bila zelo rada med srečnimi rešitelji, ki uganke in križanke pravilno rešijo! No, le večkrat se mi oglaši, Magda, pa boš tudi ti enkrat imela srečo in bo izzrebana! Nič imenit, da ne bi!

Oglejmo si zdaj, kaj pa nam piše na šmali prijatelj iz Velikega Otoka pri Postojni, Marko Vilhar! Marko je bil zadnjie izzreban, pa je dobil za nagrado zbirko slovenskih narodnih pesmi. Takole je napisal Marko:

Zelo vesel sem bil, ko mi je poštar prinesel Slovenske narodne. Te pesmi sem v hitrici prebral in sedaj jih beremo ter pojemo pri petju v soli. Tudi moj sosedec Bergoč Ivan bo poslal vse bodoče uganke in križanke, da bi tudi on kdaj dobil tako lepo knjižico! Obenam se zahvaljujem za objavljen spis o moji rojstni vasi in Te, stric Miha, vabim na obisk v Veliki Otok. Ogledala si bora Postojnsko, pa tudi Otoško jamo.

Velja, Marko, prav kmalu te predem obiskat. Lepo pozdravljen, pa tudi Ivančka lepo pozdravi v mojem imenu!

Evgeniu Milharčiču pa se moram zahvaliti za lepo risbico, ki mi jo je poslal za spomin! Ves, Evgen, skrbno sem jo spravil in jo skril med liste knjige, ki jo prav vsak dan prebiram! In tako vsak dan vidim twojo risbico in se spomnim nate!

Ljubi malci prijatelji, prav gotovo vam je — vsaj po imenu — znana neka deklečka iz Vinjol, ki se imenuje Bjanka Babič! Čujte, kako mi je napisala!

Dragi stric Miha!

Ta presneto poštal Izšla sta že dva časopisa, v katerih sem opazila, da nisem izzrebana. Topot sem mislila, gotovo si moje pismo zmečkal in ga vrpel v pozneči koš, ki stoji v kotu in nestrupo čaka, da kaj prileti vanj. Toda videla sem, da je bila križna pošta. Striček, že po naočnikih vidim, da si se postaral. Toda nič zato! Botra Starka vsakega išče in ga lep dan tudi najde. Tudi sveže ceste se posuše, kajne? — Počakala bom na tiste lepe pomladanske sončne dneve, ki bodo topli in prijetni vsakomur in tudi Tebi. Počasi, s pacilico boš že prilezel do naše šole in

REŠITEV UGANK

IZ PREDZADNJE ŠTEVILKE

Lešniki: 138) oreh, 139) noč in dan, 140) sveča, svetlica.

Prva križanka: 1) koš, 2) osa, 3) sak.

Druga križanka: 1) voz, 2) oko, 3) zob.

Tole prijazno pisemce mi je pisal, kakor vidite, Pionirski odred s Še Trojice. Prav vsem, dragi pioniri, lepo hvala! Pa še pišete stricu in poleg rešitev pošljite tudi tak, ki spis v svojem življenu doma in v soli. Dragič se morda tudi vam nasmejne botra Šreča.

Tole pa naj si preberejo vsi mladi uganjarji! Moram Vam povedati, da je ta teden pripravljalo zelo veliko število pisem z rešitvami ugank iz predzadnje številke časopisa. Toda kaj se je zgodilo? Skoraj vsi so nesrečni 138. Lešnik cesili napacno! Pravilno rešitev si lahko ogledate danes! Zato je moral žreb izbirati med samimi popolnoma pravilnimi rešitvami. In botra Šreča si je les svoje izvoljenje danes izbrala naslednje tri pionirje: Rožanc Zdenka iz Begunj pri Rakeku, Belčič Rajoča iz Planine pri Rakeku, in Anica Pristov iz Lok pri Trbovljah. No, pri današnjih ugankah vam stric Miha želi mnogo srečo in vas v pričakovanju vaših pisem prav prisrčno pozdravlja.

»Verjetno, da ga je že izgubil na svoji poti do površine. Kaj pa je pol tone v primeri s temi nepreglednimi planjavami počasnega gnitja? Glejte, glejte,« je vpli ves iz sebe,

»morja po pol tone rediolarnega (mreževčevega) zdriza in nismo odkrili tega svetlikanca.«

Kaj je še govoril, je pripravala počasi proti nam jata velikih, črnih, težkih in zavaljenih rib, ki so rile po oceanskem dnu med spužvastim rastjem in ga spotoma nagrizavale. Neko drugo rdeče in veliko bitje, podobno morski kralji, je prežekovalo pred mojim oknom, druga pa so se pasila tu in tam ter od časa do časa dvigala svoje glave, bulječi v ta čudni predmet, ki se je bil tako nenadoma pojavit med njimi.

Jaz sem samo občudoval Maracota, ki je v tem dušedem vzdružju, v grozeči senci smrti, še vedno sledil klicu znanosti in si zapisoval svoja opažanja v beležnico. Čeprav nisem posnemal njegove metode, sem si vendar marsikaj vtišnil v spomin in tega ne bom mogel nikdar izbrisati iz svojih možganov. Najnižje plasti oceana tvori rdeča glina, toda tukaj je bila prekrita s sivim globinskim blatom, ki se je v nepregledni in valoviti ravnišini štrilo na vse strani. Leta ni bila povsem ravnina, temveč je bilo na njej mnogo okroglih čudnih grščkov, podobnih onemu, na katerem smo bili pristali, in ki so se vsi svetlikali v tej počastni luči. Med tem nizkim grščevjem so švigli veliki oblaki čudnih rib, od katerih so nam mnoge bile popolnoma neznane. Prelivale so se v vseh barvnih odtenkih, vendar sta prevladovali črna in rdeča barva. Maracot jih je opazoval s pridruženim razburjenjem in si vse beležil v svoj zvezek.

KAJ MORAMO storiti za otrokov razvoj in naravno dozorevanje

Spolna vzgoja mora iti vzporedno z drugimi življenjskimi pojavimi

Okrog četrtega leta začne tisti ne-srečni otrok »zakaj«, ki zada staršem toliko preglavic. Takega »zakajka« je zelo težko zadovoljiti, ker ni vprašanju ne konca ne kraja, pogosto pa s svojimi vprašanji odrasle zmede. Ko otrok dorašča, opazuje svojo okolico vedno bolj kritično in vprašanja postanejo včasih za starše kar neprijetna. Posebno se starši zmedejo, če se otroška vprašanja tičejo spolnega življenja. Starši imajo za takšno priliko navadno pripravljen odgovor, da prinaša otroke štorklja, da se jih kupi v trgovini, da zrastejo na vrtu in podobno. O vsem drugem govoriti pa se jim zdi neprimereno in nespodobno.

Toda otroka ta odgovor malenkaj zadovolji, posebno če se mati pri tem izmika, zapleta in jecela, tako da otrok čuti, da ji je nerodno in da o tem najraje ne bi govorila. Dandanes si starši prizadevajo, da bi otrokom govorili resnico, toda to vselej res ni lahko!

Vzemimo popolnoma nedožno in upravičeno otrokovo vprašanje: kako pridejo otroci na svet? Včina pedagogov, to je poklicnih vzgojiteljev, svetuje, naj otrokom pripovedujemo, kako se opravičuje cvetje, kako se plode rive in kako se piše izleže iz jajca. Vendar se moramo zavedati, da otrok ne bo nehal sprasevati. Pri teh odgovorih je skoraj tako kot v tisti smešnici, ko je kupec zahteval milo, pa so mu

ponudili sirkovo krtačo. otrok nam je postavil razumno in pametno vprašanje. In mi?

Spolni pojavi so sestavni del normalnega človeškega življenja in kadar otroci povprašujejo po njih, jih moramo tudi obravnavati kot nekaj naravnega. Zavedati se moramo, da tisto kar je naravno in o čemer govorimo, ne izziva pretirane rado-vednosti, pač pa tisto, kar skrivamo kot strogo in nevarno skrivnost. Ce bo otrok za našim odgovorom začutil, da se izmikamo ali če mu bomo o tem celo prepovedali govoriti, verjemete, da se bo zanimal naprej in prav kmalu zvedel na ulici, od starejših tovarišev ali v prvih šolskih dneh od součencev. In tisto kar bo zvedel, bo grda ulična spolnost, da bi moral res od sramu zardeti, če bi slišali iz ust svojega otroka take besede.

V spolni vzgoji moramo zavarovati naravni otrokov razvoj in naravno dozorevanje. Odgovarjali mu bomo skladno z njegovimi leti, tako da bo spolni razvoj šel vzporedno z drugimi življenjskimi pojavimi. Začetno čim manj poseganja in vmešavanja v naravni razvoj in ne prehitevamo ga, vendar pa se zavedajmo, da ga v gotovi dobi ne bomo zavrali. otrok bo hotel resnico, in če je ne bo našel pri nas, jo bo iskal dalje. Naravno vzojeni otrok se za spolna vprašanja ne bo posebno zanimal do pubertete, seveda če je stališče starše in vzgojiteljev takšno, da iz teh stvari niso delali uganke, niti problemov.

Toda starši morajo paziti, da ne zakasnijo s tem poukom. Navadno mirno gledajo, kako otrok odrašča, ko je bil manjši in je kaj vprašal, smo ga zavrnili in se mu izmikali. Mislimo smo »saj je še čas!« Ko pa je otrok že velik, se lepega dne oddočimo in mu jecljajo odkrijemo skrivnost, pri tem pa vidimo njegov ravnodušni obraz in zvemo, da vse to že davno ve. Kako je zvedel, tega nam navadno ne pove.

Se nekaj: spolni pouk je samo del spojne vzgoje. otrok ne vsgajamo samo z besedami, temveč tudi s svojim lastnim odnosom do spolnih pojavov. Seveda ni nevažno tisto, kar otrokom rečemo, važno pa je zlasti, koliko nam otroci verjamejo. Spolni nagon ni nekaj neodvisnega od človekove volje, zato je važno kam in kako se bo ta otrokov nagon razvil, je odvisno od okolice, v katerih otrok živi.

Vzgojitelj, ki je bil do otroka od-

krit in naraven, ki mu ni lagal in ga zavajal, ga bo lahko tudi zavrnili, če bo videl kako neprimereno in škodljivo težno, kajti otrok mu bo zaupal. Naš sodobni ideal je, da naj izve otrok naravno in postopoma s spolnim življenju vse, kar mora vedeti.

Dvodelna oblekica za našega otroka. Krilce ima gube, jopicica pa je krojena ravno in je precej dolga.

ZENE po svetu

SLABA SKRB BOLGARSKIH OBLASTI ZA VZDRŽEVANJE OTROK

ciative in velika svoboda delovanja. Zelo zgodaj je tudi skušala razviti otrokovo umsko in fizično sposobnost s pomočjo raznih vaj in iger.

DRŽAVLJANSTVO POROČENE ŽENE

Komisija za pravice žena pri Organizaciji združenih narodov je imela 16 marca svoje VII. zasedanje.

Glavna točka dnevnega reda je bilo vprašanje državljanstva žene, ki se je poročila z inozemcem. Glavni tajnik je v svojem referatu povedal mnenje 36 dežel. Anketa je pokazala, da 17 držav avtomatično priznajo moževno državljanstvo. Te dežele so: Afganistan, Avstrija, Etiopija, Finska, Nemčija, Grčija, Haiti, Maďarska, Italija, Libanon, Nizozemska, Peru, Filipini, Portugalska, Švedska, Turčija in Formoza.

V petih drugih deželah, Belgiji, Costa-Rici, Kitajski, Franciji in Venezuela, dobi tujka državljanstvo svojega moža le, če ga je po zakonih svoje dežele zaradi poroke izgubila.

NAJHITREJŠA ŽENA NA SVETU

Francoski državni sekretar za zaposlovanje, Pierre Montel, je sporočil, da bo pilotka Jacqueline Auriol poskušala leteti na letalu »Mystere«, ki je hitrejši od zvoka.

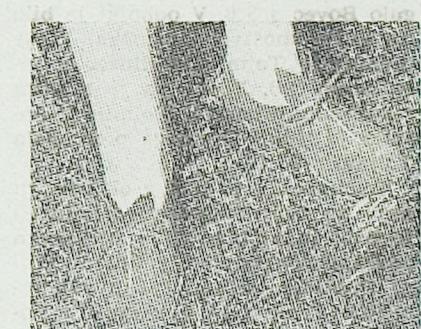
Jacqueline Auriol je že dvakrat bila svetovna rekorderka med pilotkami-ženami. Ima 30 let ter 14 in 11 letnega sina, do zdaj je že pilotirala na 40 različnih letalih. Pilot je postala pred šestimi leti. Leta 1949 je prenesla 22 operacij, ker se je posrešicila, ko je preizkušala nov tip vojnega letala. Kljub temu ni odnehala in je dosegla nove rezultate in uspehe.

INDUSTRIJA Z NAJVEČJIM STEVILOM ŽENA — PREJEMAO MANJSO MEZDO KOT MOŠKI

Včerajna držav uporablja v tekstilni industriji, predvsem žensko delovno silo, v Finski celo 83 odstotkov, v Italiji pa 74 odstotkov. Izjema v tem pravilih je Kanada in Amerika, kjer je odstotek ženske precej majhen.

Nekaj poslovanost tekstilnih delavk v svetu pa je velika kot njihovih moških tovarišev, v Nemčiji je bilo na pr. leta 1952 nezaposlenih 75 odstotkov tekstilnih delavk, v Franciji pa 85 odstotkov.

Najvišja urna mezda ženske delovne sile je nižja od moške, čeprav je bila ta razlika po vojni nekoliko zmanjšana. Statistični podatki so pokazali, da so v 13 državah od 16, te mezde še vedno za 20 do 40 odstotkov nižje.

Sportni spomladanski čevlji, primerni za daljše sprehode.

MAJHNE SO TE STVARI

Žene so že po naravi bolj nežna in občutljiva bitja. Še doraščajočim dekllicam običajno v družini posvečajo več nege in pažnje kakor dečkom.

Ko pa dekle odraste, se navadno poroči, rodi otroke, skrbí za dom in družino ter se kar izgubi v nešteth dnevnih opravilih, ki jih nikoli ne zmanjka. Samo žene in matere, ki držijo svoj dom in družino v vzorenem redu, vedo, kako so zvezcer telesno izčrpane, kajti iz sebe delijo vse svoje moči, sposobnosti in ljubezen. Poleg tega morajo biti v družini in doma čedne, sveže, vesele in duhovite, da so možje z njimi zadovoljni. Tukaj pa prične poglavje zase.

Mnogo je mož, ki se jih kmalu po medenih mesecih zdi samo po sebi umevno, da primažajo ženam domov denar, one pa skrbijo za njih, kakor so pred poroko skrbile za njihove matere. Te ljube naše matere, ki nas do svoje smrti tako nesobično ljubijo! Ženam pa je potrebno, da jih možje dnevno izkazujejo vsaj majhne drobne ljubezni, majhne sicer, ki pa bodo toliko pomemni!

Nekaj prijaznih besed lahko pravi vsak mož, ko se vrne utrujen iz službe, svoji ženi in otrokom, saj ga vsi z veseljem pričakujejo. Jed, ki jo je žena skrbno in okusno pripravila, naj pohvali, ker bo ženi na-

pravilo veliko veselje. Nikoli naj ne bo mož brezbršen do svoje žene in vedno naj ji da občutiti in vedeti, da mu je ona prva in najljubša tovarišica v življenju. Žena je ves dan vezana na dom in ni lepo, če mož zapravila svoj prosti čas sam, v drugi družbi in prepusti ženo v njenih tako pičlih prostih urah samo sebi. Taka žena postane otožna in žagrenjena in iz take zagrenjenosti izvirata nešteto zakonu in družinskemu življenju škodljivih pojavov. Žena mora imeti v mož zaupanje, katerega ji lahko mož ohrani samo s svojimi pravilnimi odnosom do nje. Če bo mož ljubezni in dobro ravnal s svojo ženo, bo vedno dobro razpoložen, da se ne bo preročno postara na poteze bridkosti se ji ne bodo nikoli začrtale v obraz. Kajti notranje zadovoljstvo je za vsakega človeka edina in največja sreča v življenju.

Majhne so stvari, ki so potrebne,

da jih da mož svoji ženi ali vendar so velike in pomembne, kajti brez njih v zakonu ne more biti popolne sreče.

M.G.

Tečaj RK na Koprskem za vzgojo ženske mladine

Program vsebuje: preventivni ukrepi pri nalezljivih boleznih, splošna higiena, higiena noseče žene in nega dojenčka, prva pomoč pri nezgodah in protiletni zaščita.

Tečajji se vršijo v 16 krajih ter jih poseča okrog 360 mladišč. Če pogledamo na obseg našega okraja, vidimo, da je to število zelo nizko v primeru s številom deklet. To je znamenje, da se naša mladina ne briga za lastno vzgojo oziroma izobražbo ter hoče se nadalje živeti v nevednosti, kot so bili prisiljeni živeti njihovi starši, katerih razvoj so načrtno ovirali.

Ljudska oblast stremi za tem, da se steherni prebivalce čim bolj izobraži ter da v ta namen vso potrebna sredstva in vso pomoč. Zato so nam popolnoma nerazumljivi izrazi, kot soj tečaji niso obvezni in podobno, kar je znak osebne mudromosti in zaniknosti, s katero skudenjajo predvsem sebi, pa tudi skupnosti. Sicer so v nekaterih krajih obiski prav zadovoljivi, to lahko rečemo tudi za mesta, razen slovenskega tečaja v Kopru. Tu se res vprašujemo, ali ni v Kopru več kot 5–6 slovenskih deklet. Kaj pa ostale, ki jih srečujemo po uradih in obratih in seveda tudi na plesu? Kaj res niso potrebne boljše izobrazbe?

Ta vprašanja naj jim zastavijo tudi njihovi delodajalci in sindikalna vodstva, ki so za ta dekleta odgovorna.

»Tako dolgo sva že prijatelja, Franc. Ali se ti ne zdi, da bi se že morala poročiti?«

»Vsekakor, toda kdo bo naju še vzel?«

»Pri pitju moram biti zelo oprena reče gost, vod tega kozarca vina sem že lahko pijan.«

»To je vendar nemogoče.«

»Nikakor ne, ta bo namreč dvajstje.«

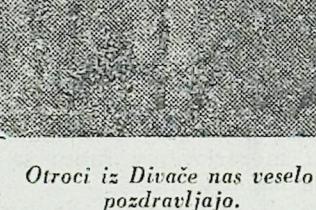
V gostilni se je študent širokoustil o svojem znanju. Ko hvalisanju ni bilo ne konca ne kraja, je eden izmed gostov ostro rekel:

»Dovolj smo slišali, kaj vse znašte. Povejte vendar tudi nekaj, česar niste zmožni, pa vam obljudjam, da bom jaz to lahko napravil.«

»To me pa zelo veseli, dragi tovariši, svojih računov pa res nisem zmožen plačati in zelo me veseli, da vi to zmoretete.«

Pletena garnitura za naše dečke: lahko je eno- ali dvodelno, kajki se nam pač zdi bolj praktično.

Otroci iz Dirače nas veselo pozdravljajo.

(Nadaljevanje in konec)

Nekateri otroci kmalu popravijo držo svojih stopal, pri večini pa se to napačno stanje izboljša še približno v sedmem do desetem letu starosti. Pri nekaterih pa ta napačna drža ostane.

V prvih letih in potreblju zdravljenje, omejujemo se samo na ostro opazovanje. Ko je otrok star približno pet ali šest let, ko lahko že sam misli, opazujem in sodeluje, zanima s primerno ortopedsko telovadbo.

Mali ali veliki otrok naj ne hodi bos po trdem, gladkem podu, tudi naj ne nosi mehkih copat. Bos ali v mehkih copatah naj bo samo v telovadnic. Sicer naj nosi dobre, močne čeveljčke s trdnim opetnikom. Dobro je, če na notranjo polovico pete — čevelja — pribijemo kos usnja, tako da bo notranji rob pete za 2 do 3 mm višji od zunanjega, kar bo petnico otrokovega stopala držalo v pravilnem, napačnem položaju. Sicer pa naj otrok mnogo hodi bos po ostrem, peščenem ali travnatem terenu, skratka po takih tleh, kjer ga zbadata in malo boli, tako da bo nekote krčil noge in s tem jacal mislice.

Ploska noga odraslega ima svoj začetek že v otroški dobi ali pa v zgodnji mladost. V večini primerov gre tudi tukaj za napačno držo zaradi mišične slabosti, ko mi-

Dr. M.K.

ZDRAVNÍSKI KOTIČEK

O PLOSKIH NOGAH

(Nadaljevanje in konec)

Nekateri otroci kmalu popravijo držo svojih stopal, pri večini pa se to napačno stanje izboljša še približno v sedmem do desetem letu starosti. Pri nekaterih pa ta napačna drža ostane.

V prvih letih in potreblju zdravljenje, omejujemo se samo na ostro opazovanje. Ko je otrok star približno pet ali šest let, ko lahko že sam misli, opazujem in sodeluje, zanima s primerno ortopedsko telovadbo.

Mali ali veliki otrok naj ne hodi bos po trdem, gladkem podu, tudi naj ne nosi mehkih copat. Bos ali v mehkih copatah naj bo samo v telovadnic. Sicer naj nosi dobre, močne čeveljčke s trdnim opetnikom. Dobro je, če na notranjo polovico pete — čevelja — pribijemo kos usnja, tako da bo notranji rob pete za 2 do 3 mm višji od zunanjega, kar bo petnico otrokovega stopala držalo v pravilnem, napačnem položaju. Sicer pa naj otrok mnogo hodi bos po ostrem, peščenem ali travnatem terenu, skratka po takih tleh, kjer ga zbadata in malo boli, tako da bo nekote krčil noge in s tem jacal mislice.

Ploska noga odraslega ima svoj začetek že v otroški dobi ali pa v zgodnji mladost. V večini primerov gre tudi tukaj za napačno držo zaradi mišične slabosti, ko mi-

Dr. M.K.

TELESNA-VŽBOJA

Gligorić zmagovalec v Mar del Plati

V tork se je končal v brazilskega mestu Mar del Plata velik mednarodni šahovski turnir, na katerem je sodelovalo 20 priznanih mednarodnih mojstrov in velemojstrov. Na tem turnirju je dosegel sijajno zmagu jugoslovanski velemojster Gligorić, ki je za točko in pol pustil za seboj enega najboljših šahistov na svetu velemojstra Najdorfa. Gligorić je igral ves turnir borbeno in je žel številna poznana brazilske publike. Izgubil je samo eno partijo, največji uspeh pa je dosegel v 12. kolu, ko je premagal svojega glavnega tekmeča Najdorfa. Tudi drugi jugoslovanski predstavnik na tem turnirju dr. Trifunović je zabeležil lep uspeh in se je plasiral na četrti mesto. Trifunović je imel slab začetek, nato pa je od kola do kola igral bolje. V zadnjem kolu sta oba naša igralca remizirala, in sicer Gligorić s Pilnikom, Trifunović pa z Julijem Bolbochanom.

Končno stanje je naslednje: 1. Gligorić 16 točk, 2. Najdorf 14 in pol, 3. Julij Bolbochan 13 in pol, 4. Trifunović 13, 5. Kvelar 12 in pol. itd.

Nogometno prvenstvo koprske podzvezde

V 17. kolu nogometnega prvenstva koprske podzvezde so v vseh tekma zmagali favoriti. Na čelu lestvice je še vedno Piran z eno točko prednosti pred koprsko Auroro. Edina spremembna na lestvici je pravzaprav zamenjava mest med koprskim Proleterjem in Izolo. Rezultati nedeljskih tekem so naslednji: Izola—Proleter 2:0, Aurora—Momjan 9:0, Jadran—Soline 2:1, Piran—Bortoniča 4:2 in Umago—Buje 4:0.

V nedeljo so na sporednu nastrešnico srečanja: V Dekanij: Jadran—Momjan, v Sv. Jerneju: Soline—Bortoniča, v Bujah: Buje—Odred in v Kopru: Proleter—Piran.

Tekmovanja Tolminskih, Cerkniških in bovških športnikov

Pred kratkim je bilo v Cerknem večje športno tekmovanje med predstavniki Tolmina, Cerknega in Bovca v namiznem tenisu, odbokji in košarki. V namiznem tenisu je Tolmin premagal Cerkno s 5:0 in Bovec s 3:2, Cerkno pa je premagal Bovec s 5:0. V odbokji je bilo najboljše moštvo Cerknega, ki je premagalo Tolmin in Bovec z rezultatom 2:0, Bovec pa je z istim rezultatom premagal Tolmin. V košarki je ekipa Cerknega premagala Tolmin s 27:14.

Tekmovanja so bila v okviru priprav za bližnji okrajinski mladinski festival in so bila klub nekatrim pomanjkljivostim na tehnični višini. Predvsem so se izkazali mladinci EGŠ Cerkn, ki so zmagali v odbokji in košarki in moralni samo v namiznem tenisu prepustili prvo mesto boljšim Tolmincem.

Za tekmo v košarki je pokazalo občinstvo največ zanimanja, pa tudi razburjenja. Odločitve sodnika so večkrat vzbudile nezadovoljstvo in ostro prerekanje. Vsekakor bi bilo potrebno, da bi košarkaške tekme sodila dva sodnika, ker je sojenje samo enega hote ali nehoti subjektivno. Tudi med samimi igralci je prišlo do nešportnih izpadov in je moral sodnik večkrat ostro posredovati. Vse to kaže, da bo potrebno na naših igriščih ustvariti atmosfero, da zmagata za vsako ceno nima s športom ničesar skupnega in da bodo naši gledalci odobravali predvsem boljšo igro, pa naj jo prikažejo domaćini ali gostje. A. B.

Telovadna akademija v Piranu

V nabito polni dvorani piranskega gledališča je bila v soboto zvezcer uspela telovadna akademija, na kateri so prvikrat nastopili člani piranskega Partizana in gostje iz Kopra. Na sporednu je bilo 15 različnih

Marezige

V Marezigah je veliko zanimanje za ustanovitev televadnega društva »Partizan«. V zvezi s tem je bilo že več sestankov iniciativnega odbora in mladinske organizacije. Med drugim so začeli tudi urejati igrišče za odbojko. Mladina je sklenila organizirati dve prireditvi, katerih čisti dobitek bodo namenili za nakup raznih televadnih in športnih rekvizitov.

Šmarje

V nedeljo je bila v Šmarjah nogometna tekma med domaćimi moštvi in Padno. Gostom je bil to prvi nastop, Šmarčani pa se tudi že lep čas niso pojavili na igrišču. Zmagali so zaslужeno domaćini s 3:0. Tekmi je prisostvovalo precejšnje število gledalcev.

'BARBA VANE PRAV...'

Oni dan sem bral v »Slovenskem Jadranu« o zdravilih konkurencah v trgovini pa sem se takoj napotil v konkurirno trgovino »Triglav« čevljev v Kopru. Kupil sem si prav lepo šolne in prav sem storil, kajti tista zdrava konkurenca jem je medtem že dvakrat navila ceno. No, pa jem niso ostali Koprčani prav nič dolžni in so tudi oni navili cene, tako da so sedaj vsi zadovoljni (podjetja namreč). Potrošnikom pa se popolnoma prav godi, ker se niso takrat pobivali za šolne, ko še ni bilo »zdrave konkurenca«.

Profitti koprskih čevljarskih ekonomistov so me tako vzpostabili, da sem ves teden nosil čevljje na hrbtnu kot deseti brat in sedaj samo čakan, da bo cena malo bolj poskocičila in da jih bom lahko prodal za dvojno ceno. S čevljji na ramah sem se najprej odpravil v P a d n o, kjer so mi predstavili nekega čudnega šefja za luč, »Moraš ga spoznam — so mi dejali vaščani —, kajti pridobil si je toliko zaslug za oni svete, da je vredno ostaviti ga v časopis.« Povedali so mi, kako pobavo Andrej vsako nedeljo vrnil elektriko za poslušanje radijske maše, ob pionirskejških oddajah ga pa vedno zmanjka. Tako bogu dopadljivo delo me je tako navdušilo, da sem po tej liniji vtaknil svoj nos še v nekaterje vasi.

Ustavl sem se šele v Rijani. Precej gneče je bilo na cesti, pa sem pobaral marljive vaščane, kam se jim tako mudi. »V cerkev gremo molit,« so mi odrivali, »da bo kaj kmalu dež.« Odkriti človek sem in nisem mogel krotiti svojega jezik (doma pred Juco je tako vedno pod ključnico), pa sem jim kar odkrito povadal, da ne verjamem, če bo kaj iz tega. Slabo sem naletel. Bo pomagač, bo, so me zavrnili, kajti z nami je tudi žena občinskega tajnika. Njen

Za ali proti športni stavki

Že dobra dva tedna je v vsej Jugoslovanski javnosti živa diskusija o predlogu Zveze športov Jugoslavije, da se ponovno uvede športna stava. Kakor je znano, so športno stavki v Jugoslaviji ukinili predlagšči, ker so ugotovili, da škodljivo vpliva predvsem na vzgojo mladine. Vsi jugoslovanski časopisi in radio objavljo te dni izjave raznih organizacij in posameznikov, ki se izjavljajo za obnovitev športne stavki ali proti njej.

Do zdaj so se izrekli proti športni stavki Centralni odbori mladine, sindikatov in AFŽ, nadalje vse organizacije učiteljev, profesorjev in drugih pedagogov in nekateri posamezniki. Za športno stavko pa se predvsem zavzemajo vse naše športne organizacije, ki vidijo v športni stavki edino sredstvo, da pridejo naše fizkulturne organizacije do potrebnih materialnih sredstev. Predlog Zveze športov so podprli tudi številni ugledni jugoslovanski športniki in športni funkcionarji, med njimi Rato Dugonjič, Vladimir Dedijer, Bora Drenovac, državni rektor v skoku s palico Milakov in drugi.

Naše mnenje je, da je gledanje na športno stavko kot na nekaj nemoralnega preveč filistrsko. Na mladino negativno vplivajo tudi druge stvari, kakor slabi filmi, nočna zabava, slaba literatura, pa vendar ne pride nobenemu na misel, da bi ukinil n. pr. nočna zabava. Tiste mladine, ki je delež na pravilne vzgoje v družini in v šoli, tudi vse športne stave ne bodo mogli pokvariti. Naše športne organizacije, ki zaradi pomanjkanja finančnih sredstev doživljajo težke čase, pa se bodo znatno opomogle. Po našem mnenju bi bilo edino potrebno prediskutirati način tekmovanja ter omejiti, oziroma zmanjšati vsote dobitkov.

RADIO · OGGLASI · OBJAVE

Programi od 11. do 17. IV. 1953

SOBOTA, 11. IV.: 13.45: Lahka glasba in objave; 14.20: Literarni razgledi; 14.40: Domači zvoki; 18.30: Mirja Široka cesta; 21.00: Radijski roman: J. Steinbeck »Sadovci jezec; 21.30: Židana sobota. **NEDELJA, 12. IV.**: 8.30: Za naše kmetovalce; 9.00: Mladinska oddaja: »Revček Andrejček« ter pogovor s pionirji; 13.45: Glasba po željah; 15.00: Od Triglava do Jadra: Po Primorski v glasbi in besedi; 18.15: Jurina in Franina; 18.30: Mešani zbori pojo skladbe jugoslovanskih pesmi; 20.00: G. Puccini »Tosca«. **SREDA, 13. IV.**: 11.00: Koncert orkestra JLA iz Portoroža p. v. Josipa Jankovića; 11.30: Žena in dom; 14.40: Domači zvoki; 18.15: V šaljivi popevki skozni svet. **TOREK, 14. IV.**: 14.30: Iz sportnega sveta; 14.40: Domači zvoki; 17.30: Harmonika v ritmu; 17.40: Jugoslovanske narodne pesmi in ples; 20.00: G. Puccini »Tosca«. **PONEDELJEK, 15. IV.**: 11.00: F. Schubert »Pri treh mladenkah«, Gershwin: Rapsodija v modrem; 11.30: Šolska ura: Kako nastane ribja konzerva; 18.15: Stiristoletje jugoslovanske glasbe: Vatroslav Lisinski — glasbenik ilirskega preporoda; 21.00: Radijski roman: J. Steinbeck »Sadovci jezec; 21.30: Avstrijska zabavna glasba; 22.00: Vabilo na pleš. **ČETRTEK, 16. IV.**: 14.30: Po svetu okrog; 14.40: Domači zvoki; 18.15: Igra kitariša Toto Di Causi; 18.30: Iz ljudske revolucije; 18.40: Gralov prizor iz Wagnerjeve opere »Parsifal«. **PETEK, 17. IV.**: 11.30: Emisija za djece; 14.30: Strani naše zgodovine; 14.30: Domači zvoki; 15.00: Šolska ura: Kako nastane ribja konzerva (ponovitev); 18.15: W. A. Mozart: Koncert za fagot in orkester v B duru; 21.00: Slušna igra: I. Camkar »Aleš iz Razora«.

Opozorilo naročnikom

Prosimo vse naročnike, da čimprej poravnajo naročnino po položnicah, ki smo jih priložili zadnjim številкам. Novi naročniki in vsi, ki še niso prejeli položnic, naj nakažejo naročnino na naš tekoči račun pri NB 657-T-162.

Rudnik črnega premoga Sečovlje - Koper rabi za svoj obrat:

1. jamskega obratovodja s primerno strokovno izobrazbo in praksjo (po možnosti ing.)
2. administrativno moč, večjo strojepisjo, obračunovanja plač in pomoč knjigovodstvu
3. mojstra za mehanično delavnico z večletno praksjo na rudniku
4. strugarja za moderno stružnico

5. strojnega ključavničarja s praksjo pri črpalkah in kompresorjih

6. dva električarja za jamske instalacije visoke napetosti.

Vsi po možnosti z znanjem slovenskega in italijanskega jezika. Ponudbe z opisom dosedjanje prakse in kratkim življenjepisom je poslati na upravo rudnika.

FOTOAPARAT

znamke »Velta«, format »Leica«, objektiv 2:9 prodam.

Naslov se izve v upravi našega lista.

MOTO GUZZI

500 ccm zamenjam za manjšega ali prodam. Naslov v upravi lista.

V OGNJU

(Nadaljevanje s 7. strani)

Tečemo naprej, mečemo bombe, ki nam omogočajo umik. Z drugačno položajo klopočajo mitraljezi.

Izgubili smo občutek drug za druga in se komaj še poznamo. Neobčutljivi mrtveci smo, ki po nekem čudnem naključju lahko še tekajo in ubijajo.

Nek mlad Franco je obstal, ko smo prišli do njega, dvignil roke, v eni je držal revolver — ne vem, ali je hotel streljati, ali se predati — udarec z lopato mu je odbil glavo. Drugi, ki to vidi, se obrne in skuša bežati dalje, nekdo mu zarije v hrbel bajonet, ki zaškrta. Franco poskoči z razširjenimi rokami in zarove; v hrbltu se mu zbljaje bajonet.

Postali smo zverine. Ne borimo se, branimo se pred uničenjem. Ne mečemo bomb na ljudi, ampak na smrt, ki nas grabi. Po treh dneh ji prvič lahko pogledamo v obraz, šele po treh dneh se moremo braniti pred njo. Razjarjeni smo, nič več ne ležimo brez moči in čakamo konec. Zdaj lahko rušimo in ubijamo, da bi se maščevali.

Nekdo z roko v obvezni klici številko naše čete. Še in se enkrat čemo svojo številko.

»Druga četa sem!«

Nato tiše: »Kaj ni nikogar iz druge čete?«

Pomolči in vpraša zamolčko: »So to vsi? Preštet!«

Jutro je sivo. Poletje je bilo, ko smo odšli, takrat nas je bilo sto petdeset. Zdaj je jesen in drgetamo od mraza. Utrijeno štejejo glasovi: »Eden, dva, tri, štiri...« in pri dva in trideset utihnejo. Nato dolg molk.

»Še kdo?« čaka komandan do tise: »V koloni,« glas se mu pretrega in s težavo dokonča »druga četa v voljnim korakom, marš!«

Eina vrsta, kratka vrsta, odkora. Dva in trideset mož.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiskarska »Jadrana« v Kopru.

Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predel 2 — Številko tekocega računa pri Narodni banki v Kopru 657-T-162 Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrletna 130 din.

Potrepoljivost je lepa čednost in prav je, da jo ljudje skrbno gojijo. Tudi meni se je oni teden nudila lepa priloznost, da se nekajliko privadim temu področju. V zadnjem gostilni v Čežarjih-Pohegah sem dobre pol urice posedel za mizo, pa me ni nobeden vprašal, zakaj sem pašel sittanit v gostilno. Šele pozneje sem izvedel, da imajo v teh prostorih stalne stetejojo potrepoljivosti, katerih edina napaka je ta, da imajo vedno manj slušateljev.

V Dekanij so mi prebivalci razložili, da se pri njih godijo velike stvari in da naj jaz povem k temu svoje ostrokovnjaško mnjenje. Reko Rijano so menda tako pametno regulirali, da bo ob prvem večjem

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiskarska »Jadrana« v Kopru.